

Faptele Apostolilor

1

Cuvânt începător. Înălțarea lui Iisus la cer. Alegerea lui Matia în locul lui Iuda Iscarioteanul.

¹ Întâia mea carte¹, Teofile, am întocmit-o despre toate câte a început Iisus a face și a învăța

² până în ziua când S'a înălțat la cer, după ce prin Duhul Sfânt le-a dat porunci apostolilor pe care i-a ales,

³ cărora după patima Sa li S'a și arătat pe Sine viu, cu multe semne doveditoare, timp de patruzeci de zile arătându-li-Se și vorbindu-le despre cele ale împărăției lui Dumnezeu.

⁴ Și'n timp ce era împreună cu ei le-a poruncit să nu se'ndepărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui² „pe care ați auzit-o de la Mine;

⁵ că Ioan a botezat cu apă, dar voi veți fi botezați întru Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile”.

⁶ Iar ei, adunându-se, L-au întrebat, zicând: „Doamne, oare în acest

timp așeza-vei Tu la loc împărăția lui Israel?”

⁷ Iar El le-a zis: „Nu al vostru este să știți anii sau vremile pe care Tatăl întru a Sa stăpânire le-a pus;

⁸ dar putere veți primi prin venirea peste voi a Sfântului Duh și-Mi veți fi Mie martori în Ierusalim și'n toată Iudeea și'n Samaria și pân'la marginea pământului”.

⁹ Și acestea zicând, în timp ce ei priveau, S'a înălțat și un nor L-a luat din ochii lor.

¹⁰ Și privind ei, în timp ce El mergea la cer, iată că lângă ei au stat doi bărbați în haine albe,

¹¹ care au și zis: „Bărbați galileeni, de ce stați privind la cer? Acest Iisus, Care S'a înălțat de la voi la cer, așa va și veni, cum L-ați văzut voi mergând la cer”.

¹² Atunci ei s'au întors la Ierusalim de la Muntele ce se cheamă al Măslinilor, care era aproape de Ierusalim, cale de o sâmbătă³.

¹³ Și când au intrat, s'au suit în încăperea de sus, unde se adunau de obicei Petru și Ioan, Iacob și Andrei, Filip și Toma, Bartolomeu și Matei, Iacob al

¹Evangelia după Luca, a cărei continuare este Faptele Apostolilor. Despre Teofil vezi nota de la Lc 1, 3.

²Plinirea făgăduinței de a-L trimite pe Sfântul Duh (Lc 3, 16), ceea ce s'a întâmplat în ziua Cincizecimii. Luca trece aici de la vorbirea indirectă la cea directă, reluând firul narativ întrerupt la Lc 24, 49.

³Cale de o sâmbătă: distanța pe care Evreii aveau voie s'o parcurgă în zi de Sabat; ceva mai puțin de un kilometru.

lui Alfeu și Simon Zelotul și Iuda al lui Iacob.

14 Toți aceștia într'un cuget stăruiau în rugăciune, împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus, și cu frații Lui.

15 Și'n zilele acelea, sculându-se Petru în mijlocul fraților (iar numărul lor era ca la o sută douăzeci), a zis:

16 „Bărbați frați, trebuia să se plinească Scriptura aceasta pe care Duhul Sfânt, prin gura lui David, mai dinainte a spus-o despre Iuda, care s'a făcut călăuză celor ce L-au prins pe Iisus.

17 Că numărât era cu noi și luase sortul acestei slujiri.

18 Așadar, el a dobândit o țarină din plata nedreptății; și căzând, a plesnit pe la mijloc și toate măruntaiele i s'au vărsat.

19 Și s'a făcut aceasta cunoscută tuturor celor ce locuiesc în Ierusalim, așa încât în limba lor s'a numit țarina aceasta Hacheldamah, adică Țarina Sângelui.

20 Că scris este în Cartea Psalmilor: Facă-se curtea lui pustie și să nu aibă cine s'o locuiască! Și: Dregătoria lui s'o ia altul!

21 Deci trebuie ca din acești bărbați care s'au adunat cu noi în timpul cât Domnul Iisus a fost cu noi

22 – începând de la botezul lui Ioan până în ziua în care S'a înălțat de la noi –, unul din ei să fie împreună cu noi martor al învierii Lui”.

23 Și au pus înainte pe doi: pe Iosif, numit Barsaba, zis și Iustus, și pe Matia.

24 Și, rugându-se, au zis: „Tu, Doamne, Care cunoști inimile tuturor, arată pe care din aceștia doi l-ai ales

25 să ia locul acestei slujiri și al apostoliei din care a căzut Iuda, ca să meargă

în locul lui”.

26 Și au tras la sorti; și sortul a căzut pe Matia; și el s'a rânduit împreună cu cei unsprezece apostoli.

2

Pogorârea Duhului Sfânt. Cuvântarea lui Petru. Botezul primilor trei mii. Viața primilor creștini.

1 Și când a sosit ziua Cincizecimii¹, erau toți împreună la un loc².

2 Și fără de veste s'a făcut din cer un vuiet ca de suflare de vânt ce vine repede și a umplut toată casa unde ședeau.

3 Și limbi ca de foc³ li s'au arătat, împărțite, și au șezut pe fiecare din ei.

4 Și s'au umplut toți de Duh Sfânt și au început să grăiască în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi.

5 Și erau locuind în Ierusalim Iudei, bărbați cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer⁴.

6 Și când s'a făcut vuietul acela, s'a adunat mulțimea și s'a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei grăind în limba sa.

7 Și erau uimiți toți și se minunau, zicând: „Iată, nu sunt oare galileeni toți aceștia care vorbesc?

¹= Împlinirea perioadei de cincizeci de zile de la Paști; sărbătoare prin care era celebrat legământul dintre Dumnezeu și Israel (Lv 23, 15-21; Dt 16, 9-11) și înnoirea legământului (2 Par 15, 10-13).

²= Cei doisprezece apostoli.

³Semn văzut al darului de a vorbi în limbi străine.

⁴Oameni din diaspora iudaică, veniți la Ierusalim pentru sărbătoarea Cincizecimii; emigranți care-și pierduseră limba maternă și o vorbeau pe aceea a țării în care trăiau; li se adăugau prozelitii (păgânii convertiți la iudaism).

8 și cum de auzim noi, fiecare, limba noastră în care ne-am născut?,

9 Parți și Mezi și Elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia,

10 în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene, și Romani aflați în trecere, Iudei și prozeliți,

11 Cretani și Arabi, îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre mărețiile lui Dumnezeu!”

12 Și toți erau uimiți și nu se dumereau, zicând unul către altul: „Ce va să fie aceasta?”

13 Iar alții, luându-i în bătaie de joc, ziceau că sunt plini de must. . .

14 Și stând în picioare Petru cu cei unsprezece, și-a ridicat glasul și le-a zis: „Bărbați iudei, și toți cei ce locuiți în Ierusalim, fie-vă cunoscută aceasta și luați aminte la cuvintele mele⁵;

15 că aceștia nu sunt beți, cum vi se pare vouă, de vreme ce este doar al treilea ceas din zi⁶,

16 ci aceasta este ceea ce s'a spus prin profetul Ioil:

17 Și va fi că'n zilele din urmă, zice Dumnezeu, turna-voi din Duhul Meu peste tot trupul; și fiii voștri și ficele voastre vor profeti și tinerii voștri vedenii vor vedea și bătrânii voștri vise vor visa.

18 Și'n zilele acelea Eu peste robi și peste roabe voi revărsa din Duhul Meu și ei vor profeti,

19 și minuni voi face sus în cer și semne jos pe pământ: sânge, foc și fumegare de fum;

20 soarele se va schimba în întuneric și luna în sânge, înainte de a veni ziua Domnului cea mare și năprasnică;

21 și va fi că tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui.

22 Bărbați israeliți, ascultați cuvintele acestea: Pe Iisus Nazarineanul, bărbat adevărat între voi de Dumnezeu cu puteri, minuni și semne pe care Dumnezeu le-a făcut prin El în mijlocul vostru, așa cum și voi înșivă o știți,

23 pe Acesta, fiind El predat potrivit planului celui dinainte rânduit și preștiinței lui Dumnezeu⁷, voi L-ați luat și L-ați omorât, răstignindu-L prin mâinile celor fărădelege.

24 Pe Acesta Dumnezeu L-a înviat, dezlegând durerile morții, deoarece nu era cu putință ca El să fie ținut de ea.

25 Căci David zice despre El: Pe Domnul Îl vedeam pururea înaintea mea, căci El îmi stă de-a dreapta, ca eu să nu mă clatin.

26 De aceea inima mea s'a veselit și limba mi s'a bucurat; chiar și trupul meu se va sălășlui întru nădejde,

27 că nu-mi vei lăsa sufletul în iad, nici îl vei da pe cel sfânt al Tău să vadă stricăciune.

28 Cunoscute mi-ai făcut căile vieții; cu fața Ta, de veselie mă vei umple.

29 Bărbați frați, cuvine-se a vorbi cu îndrăznire către voi despre patriarhul David, că și el a murit și a fost și îngropat, iar mormântul său este la noi până în ziua aceasta.

30 Dar el, profet fiind și știind că Dumnezeu i S'a jurat cu jurământ să-i așeze

⁷Patimile și moartea lui Iisus nu au fost întâmplătoare, ci rânduite și preștiute de Dumnezeu, Care le-a vestit prin profeții Vechiului Testament (vezi și FA 3, 18).

⁵Textual: luați în urechi cuvintele mele.

⁶În jurul orei 9 dimineața.

pe tron din rodul coapsei sale,

31 mai'nainte văzând, despre învierea lui Hristos a vorbit, că sufletul Său n'a fost lăsat în iad și nici trupul Său n'a văzut stricăciune.

32 Dumnezeu L-a înviat pe Acest Iisus, Căruia noi toți Îi suntem martori.

33 Deci, înălțându-Se de-a dreapta lui Dumnezeu și primind de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, El L-a revărsat pe Acesta, așa cum vedeți voi și auziți acum.

34 Că David nu s'a suit la ceruri, dar el a zis: Zis-a Domnul către Domnul meu: Șezi de-a dreapta Mea

35 până ce-i voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale.

36 Așadar, cu încredințare să știți voi, toată casa lui Israel, că pe Acest Iisus, pe Care voi L-ați răstignit, Dumnezeu L-a făcut Domn și Hristos⁷.

37 Iar ei, auzind acestea, au fost pătru-nși la inimă și au zis către Petru și ceilalți apostoli: „Bărbați frați, ce să facem?”

38 Iar Petru le-a zis: „Pocăiți-vă, și fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre; și veți primi darul Sfântului Duh.

39 Că pentru voi este dată făgăduința și pentru copiii voștri și pentru cei de departe⁸, pentru oricâți îi va chema Domnul, Dumnezeul nostru”.

40 Și cu alte mai multe vorbe mărturisirea și-i îndemna, zicând: „Mântuiți-vă de acest neam viclean!”

⁸Făgăduința le-a fost dată mai întâi Iudeilor, dar nu numai lor, ci și păgânilor (aluzie la textul din Is 57, 19).

41 Drept aceea, cei ce i-au primit cuvântul s'au botezat; și în ziua aceea s'au adăugat ca la trei mii de suflete.

42 Și stăruiau în învățătura apostolilor și în părășie⁹, în frângerea pâinii¹⁰ și în rugăciuni.

43 Și tot sufletul era cuprins de teamă, că multe minuni și semne se făceau prin apostoli.

44 Iar toți cei ce au crezut erau laolaltă și aveau toate îndeobște.

45 Și își vindeau pământul și bunurile și le împărțeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare.

46 Și zi de zi într'un cuget stăruind în templu, și'n casă frângând pâinea, împreună își luau Hrana întru bucurie și întru curăția inimii,

47 laudându-L pe Dumnezeu¹¹ și având har la tot poporul¹². Iar Domnul îi adăuga zilnic Bisericii pe cei ce se mântuiau.

3

Petru vindecă un olog la poarta templului și propovăduiește Evangelia în pridvorul lui Solomon.

1 Iar Petru și Ioan se suiau la templu pentru rugăciunea din ceasul al nouă-lea.

2 Și era un bărbat, olog din pântecel mamei sale, pe care-l aduceau și-l puneau în fiecare zi la poarta templului

⁹= Folosirea în comun a bunurilor materiale (vezi mai departe v. 45), dar și participarea la aceeași viață duhovnicească întru Același Domn Iisus Hristos.

¹⁰Actul ritual al Euharistiei și cuminării.

¹¹Prin rugăciuni și cântări în comun.

¹²= Fiind bine văzuți; având nume bun în societate.

zisă Cea Frumoasă, ca să ceară milostenie de la cei ce intrau în templu.

³ Acesta, văzându-i pe Petru și pe Ioan că aveau să intre în templu, le-a cerut milostenie.

⁴ Iar Petru, cătând spre el împreună cu Ioan, a zis: „Uită-te la noi!”

⁵ Iar el îi privea cu luare-aminte, așteptând să primească ceva de la ei.

⁶ Iar Petru a zis: „Argint și aur nu am; dar ce am, aceea îți dau: În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, ridică-te și umblă!”¹

⁷ Și apucându-l de mâna dreaptă, l-a ridicat; și îndată tâlpile și gleznele lui s’au întărit.

⁸ Și sărind, a stat în picioare și umbla; și a intrat cu ei în templu, umblând și sărind și laudând pe Dumnezeu.

⁹ Și tot poporul l-a văzut umblând și laudând pe Dumnezeu;

¹⁰ și-l cunoșteau că el era cel ce ședea pentru milostenie la Poarta Frumoasă a templului, și s’au umplut de spaimă și de mirare pentru ceea ce i se întâmplase.

¹¹ Și ținându-se el de Petru și de Ioan, tot poporul, uimit, alerga la ei, în pridvorul numit al lui Solomon.

¹² Iar Petru, văzând aceasta, i-a răspuns poporului²: „Bărbați israeliți, de ce vă minunați de lucrul acesta?, sau de ce ne ațintiți cu privirea, ca și cum noi cu a noastră putere sau cucernicie l-am fi făcut pe acesta să umble?”

¹³ Dumnezeuul lui Avraam și al lui Isaac și al lui Iacob, Dumnezeuul părinților

¹Petru folosește exact cuvintele lui Iisus la vindecarea paralticului din Capernaum (Lc 5, 23-24) și în alte împrejurări asemănătoare.

²Răspuns la întrebarea ce aștepta, nerostită, pe buzele tuturor.

noștri L-a slăvit pe Fiul Său, Iisus, pe Care voi L-ați predat și L-ați tăgăduit în fața lui Pilat, care găsise cu cale să-L elibereze.

¹⁴ Dar voi v’ați lepădat de Cel sfânt și drept și ați cerut să vă dăruiască un bărbat ucigaș,

¹⁵ iar pe Începătorul vieții L-ați omorât, pe Care însă Dumnezeu L-a înviat din morți și ai Cărui martori suntem noi.

¹⁶ Și prin credința în numele Lui, însuși numele Lui l-a întărit pe acesta pe care-l vedeți și-l știți; și credința în El i-a dat lui această întregire, în fața voastră, a tuturor³.

¹⁷ Și acum, fraților, știu că voi din neștiință ați făptuit⁴, ca și mai-marii voștri.

¹⁸ Dar Dumnezeu astfel a plinit cele ce mai’nainte vestise prin gura tuturor profetilor, că Hristosul Său va să pătimească.

¹⁹ Așadar, pocăiți-vă și întoarceți-vă, ca să vi se șteargă păcatele,

²⁰ ca să vină de la fața Domnului vreme de ușurare și să vă trimită pe Cel mai dinainte vestit vouă, pe Hristos Iisus,

²¹ pe Care cerul trebuie să-L primească până la vremile reșezării tuturor celor despre care a grăit Dumnezeu prin gura sfinților Săi profeti din veac.

²² Pentru că Moise a zis către părinți: Prooroc ca mine vă va ridica Domnul, Dumnezeuul vostru, dintre frații voștri;

³Puterea lui Iisus, invocat întru credință, este aceea care i-a dăruit celui suferind integritatea sănătății trupești. Numele lui Iisus este inseparabil de Persoana Sa și lucrează cu aceeași putere (credință fundamentală în practica isihastă).

⁴Relele asupra lui Iisus: blasfemia, patimile și răstignirea.

pe El să-L ascultați în toate câte vă va grăi.

²³ Și tot sufletul care nu va asculta de Proorocul Acela, va fi nimic din popor.

²⁴ Și toți profeții, de la Samuel și urmașii săi câți au grăit, zilele acestea le-au vestit.

²⁵ Voi sunteți fiii profeților și ai legământului pe care l-a încheiat Dumnezeu cu părinții noștri când i-a zis lui Avraam: Și întru seminția ta se vor binecuvânta toate neamurile pământului.

²⁶ Dumnezeu, înviindu-L pe Fiul Său, întâi la voi L-a trimis, să vă binecuvinteze, pentru ca fiecare să se întoarcă de la răutățile sale”.

4

Biserica sporește cu încă două mii de bărbați. Petru și Ioan în fața sinedriului. Rugăciunea creștinilor în prigoană. Viața de obște a primilor creștini.

¹ Pe când vorbea către popor, au venit asupra lor preoții, căpetenia templului și saducheii¹,

² tulburați că ei învață poporul și vestesc întru Iisus învierea din morți.

³ Și punând mâna pe ei, i-au pus sub pază până a doua zi, căci acum era seară.

⁴ Iar mulți din cei ce auziseră cuvântul au crezut, și numărul bărbaților a

¹Saducheii, partid religios opus fariseilor. Motivul tulburării lor era dublu: pe de-o parte, prin doctrina lor, ei tăgăduiau învierea din morți (vezi 20, 27 și urm.); pe de alta, faptul că predica Apostolilor îl prezenta pe Iisus Hristos drept autor al învierii.

ajuns ca la cinci mii².

⁵ Și a fost că a doua zi s’au adunat căpeteniile lor și bătrânii și cărturarii din Ierusalim,

⁶ și Anna arhiereul și Caiafa și Ioan și Alexandru și câți erau din neamul arhieresc,

⁷ și punându-i la mijloc, i-au întrebat: „Cu ce putere sau în numele cui ați făcut voi aceasta?”

⁸ Atunci Petru, plin de Duhul Sfânt, le-a zis: „Căpetenii ale poporului și bătrâni ai lui Israel,

⁹ dacă noi suntem astăzi cercetați pentru facere de bine unui om bolnav, prin Cine a fost el vindecat,

¹⁰ fie-vă cunoscut vouă tuturor și întregului popor Israel că întru numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, pe Care voi L-ați răstignit, dar pe Care Dumnezeu L-a înviat din morți, întru El³ stă acesta sănătos înaintea voastră!

¹¹ El este piatra cea neluată în seamă de către voi, ziditorii, care a ajuns în capul unghiului;

¹² și întru nimeni altul nu este mântuirea, căci sub cer nu este dat între oameni nici un alt nume întru care noi trebuie să ne mântuim”.

¹³ Și văzând ei îndrăzneala lui Petru și a lui Ioan și știind că sunt oameni fără carte și simpli, se mirau; și îi cunoșteau că fuseseră împreună cu Iisus.

²Ca și la înmulțirea pâinilor, socotirea persoanelor implicate într’un eveniment se făcea după numărul bărbaților, adică al capilor de familie. Trebuie să înțelegem că, în acel moment, numărul celor botezați era de cel puțin 15-20.000.

³Numele lui Iisus nu operează asupra bolnavului la modul instrumental (adică „prin” El, așa cum greșit traduc unele versiuni românești și occidentale); odată cu vindecarea trupească, întreaga ființă a fostului suferind este încorporată în Iisus Hristos, face parte din El.

14 Pe de altă parte, văzându-l pe omul cel tămăduit stând cu ei, nimic n'aveau de zis împotriva.

15 Dar poruncindu-le să iasă afară din sinedriu, vorbeau între ei,

16 zicând: „Ce vom face noi cu oamenii aceștia? Cum că prin ei s'a făcut o minune învederată, vădit le este tuturor celor ce locuiesc în Ierusalim, și noi nu putem tăgădui.

17 Dar ca nu cumva să se răspândească mai mult în popor, să-i amenințăm, pentru ca nici unui om să nu-i mai vorbească ei în numele acesta”.

18 Și chemându-i, le-au poruncit ca nicidecum să nu mai grăiască și nici să mai învețe în numele lui Iisus.

19 Iar Petru și Ioan, răspunzând, le-au zis: „Judecați dacă înaintea lui Dumnezeu este drept să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu;

20 că noi nu putem să nu vorbim despre cele ce-am văzut și-am auzit”.

21 Iar ei, amenințându-i din nou, le-au dat drumul, negăsind nici un chip să-i pedepsească, din pricina poporului; că toți Îl slăveau pe Dumnezeu pentru ceea ce se făcuse.

22 Căci omul cu care se făcuse această minune a vindecării avea mai mult de patruzeci de ani.

23 Fiind eliberați, au venit la ai lor și le-au spus câte le-au vorbit lor arhieriei și bătrânilor.

24 Iar ei, auzind, într'un cuget au ridicat glasul către Dumnezeu și au zis: „Stăpâne, Dumnezeule, Tu, Cel ce ai făcut cerul și pământul și marea și toate cele ce sunt într'însele,

25 Cel ce prin gura părintelui nostru David, slujitorul tău, ai zis prin Duhul

Sfânt: De ce oare s'au întărit neamurile și de ce'n deșert au cugetat popoarele?

26 S'au strâns laolaltă regii pământului, mai marii între ei s'au sfătuit împotriva Domnului și a Hristosului⁴ Său.

27 Că'ntr'adevăr asupra Sfântului Tău Fiu Iisus, pe Carele Tu L-ai uns, în cetatea aceasta s'au adunat laolaltă și Irod, și Pilat cu păgânii și cu popoarele lui Israel,

28 ca să le facă pe toate câte mâna Ta și planul Tău mai dinainte le-au rânduit să fie.

29 Și acum, Doamne, caută spre amenințările lor și dă-le robilor Tăi ca'ntru toată'ndrăznirea cuvântul să Ți-l grăiască;

30 întinde-Ți mâna spre vindecare, și semne și minuni săvârșește prin numele Sfântului Tău Fiu, Iisus!”

31 Și pe când se rugau astfel, s'a cutremurat locul în care erau adunați și s'au umplut toți de Duhul Sfânt și cu'ndrăznire grăiau cuvântul lui Dumnezeu.

32 Iar inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut erau una; și nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște.

33 Și cu mare putere dădeau apostolii mărturie despre învierea Domnului Iisus Hristos și mare har era peste ei toți.

34 Și nimeni între ei nu era lipsit, pentru că toți câți aveau țărini sau case le vindeau și aduceau prețul celor vândute

⁴În grecește: Hristos înseamnă Uns. În versetul următor se precizează identitatea dintre Unsul lui Dumnezeu și Fiul Său, Iisus.

35 și-l puneau la picioarele apostolilor. Și se împărțea fiecăruia după cum avea nevoie.

36 Iar Iosif, cel numit de apostoli Barnaba – care se tâlcuiește Fiul Mângâierii –, levit de neam cipriot,

37 având țarină și vânzând-o, a adus banii și i-a pus la picioarele apostolilor.

5

Anania și Safira. Multe semne și minuni. Apostolii sunt închiși, dar un înger îi eliberează, apoi sunt duși în sinedriu. Sfatul lui Gamaliel.

1 Dar un om anume Anania, împreună cu Safira, femeia lui, și-au vândut țarina.

2 Și el, cu știrea femeii sale, a dosit din preț; și aducând o parte, a pus-o la picioarele apostolilor.

3 Iar Petru a zis: „Anania, de ce ți-a umplut Satana inima ca să minți Duhului Sfânt și să dosești din prețul țarinei?”

4 Oare nu ție-ți rămânea dacă o păstrai? și, odată vândută, nu a ta era stăpânirea ei? Cum de-ai pus în inima ta lucrul acesta? Nu oamenilor ai mințit, ci lui Dumnezeu!”¹

5 Iar Anania, auzind aceste cuvinte, a căzut și a murit. Și frică mare i-a cuprins pe toți cei ce au auzit.

¹Lui Anania i se recunoaște dreptul de proprietate, atât asupra țarinei, cât și asupra banilor rezultați din vânzarea ei, precum și libertatea de a face ce vrea cu propriile sale bunuri până în momentul când le-a destinat comunității. Păcatul său este acela de a fi mințit față de apostoli și, prin ei, față de Duhul Sfânt.

6 Și ridicându-se cei mai tineri, l-au înfășurat și l-au scos afară și l-au îngropat.

7 Și a fost că după un răstimp ca de trei ceasuri a intrat și femeia lui, neștiind ce se întâmplase.

8 Iar Petru i-a zis: „Spune-mi dacă ai vândut țarina cu atât?” Iar ea a zis: „Da, cu atât”.

9 Iar Petru i-a zis: „De ce v’ăți învoit voi să ispitiți² Duhul Domnului? Iată picioarele celor care l-au îngropat pe bărbatul tău sunt la ușă și te vor scoate afară și pe tine”.

10 Și ea a căzut îndată la picioarele lui Petru și a murit. Și intrând tinerii, au găsit-o moartă și au scos-o afară și au îngropat-o lângă bărbatul ei.

11 Și frică mare a fost în toată Biserica și în toți cei ce au auzit de aceasta.

12 Iar prin mâinile apostolilor se făceau multe semne și minuni în popor; și toți erau într’un cuget în pridvorul lui Solomon.

13 Și nimeni dintre ceilalți nu îndrăzne să li se alăture, dar poporul îi preamărea.

14 Și din ce în ce mai mult se adăugau cei ce credeau în Domnul, mulțime de bărbați și de femei,

15 încât scoteau pe cei bolnavi în ulițe și-i puneau pe paturi și pe târgi pentru ca, atunci când vine Petru, măcar umbra lui să umbrească³ pe vreunul din ei.

²Să ispitiți = să-L puneți la încercare, să vedeți dacă-L puteți înșela, dacă voi sunteți mai iscusiți decât El.

³În limbajul noutestamentar, verbul „a umbri” semnifică acțiunea prin care Dumnezeu își exercită puterea sau își revarsă harul asupra uneia sau mai multor persoane umane. În cazul de față, prin Petru; în cazul Fecioarei Maria,

16 Și se aduna și mulțimea din cetățile dimprejurul Ierusalimului, aducând bolnavi și bântuiți de duhuri necurate, și toți se vindecau.

17 Și sculându-se arhiereul și toți cei împreună cu el – cei din neamul saducheilor –, s'au umplut de invidie.

18 Și au pus mâna pe apostoli și i-au aruncat în temnița obștească.

19 Dar în timpul nopții un înger al Domnului a deschis ușile temniței și scoțându-i afară, le-a zis:

20 „Mergeți și stați drept și grațiți-i poporului în templu toate cuvintele Vieții acesteia⁴”.

21 Și ei, auzind, au intrat de dimineață în templu și învățau. Dar venind arhiereul și cei împreună cu el, au adunat sinedriul și tot sfatul bătrânilor fiilor lui Israel și au trimis la temniță să-i aducă.

22 Dar slujitorii, ducându-se, nu i-au găsit în temniță; și s'au întors și au dat de veste,

23 zicând: „Temnița am găsit-o încuiată cu toate întăriturile, iar pe paznici, stând la uși; dar când am deschis, înlăuntru n'am găsit pe nimeni”.

24 Când au auzit cuvintele acestea, căpetenia templului și arhieriei erau nedumeriți cu privire la ei, ce-ar putea să fie aceasta.

25 Dar venind cineva, le-a dat de veste: „Iată, bărbații pe care i-ați pus în temniță sunt în templu, stând în picioare și învățând poporul”.

26 Atunci ducându-se căpetenia împreună cu slujitorii, i-au adus, dar nu cu

prin Duhul Sfânt (Lc 1, 35); în cazul schimbării la față, printr'un nor luminos (Mt 17, 5; Mc 9, 7).

⁴Viața cea nouă, de sub Har, principalul obiect al predicii apostolice.

silă, că se temeau de popor să nu-iucidă cu pietre.

27 Și, aducându-i, i-au pus în fața sinedriului. Iar arhiereul i-a întrebat,

28 zicând: „Oare nu cu poruncă v'am poruncit noi vouă să nu mai învățați în numele acesta? Și iată, ați umplut Ierusalimul cu învățătura voastră și vreți să aduceți asupra noastră sângele acestui om!”

29 Iar Petru și apostolii, răspunzând, au zis: „Noi trebuie să-L ascultăm pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni.

30 Dumnezeuul părinților noștri L-a înviat pe Iisus pe Care voi L-ați omorât spânzurându-L pe lemn⁵.

31 Pe Acesta Dumnezeu L-a înălțat, prin dreapta Sa, Stăpânitor și Mântuitor, ca să-i dea lui Israel pocăință și iertare de păcate.

32 Și martori ai acestor cuvinte suntem noi și Duhul Sfânt pe Care Dumnezeu L-a dat celor ce-L ascultă”.

33 Iar ei, auzind, mai tare se mâniău și se sfătuiau să-i omoare.

34 Dar ridicându-se în sinedriu un fariseu cu numele Gamaliel⁶, învățător de lege, cinstit de tot poporul, a poruncit să-i scoată pe oameni afară puțin

35 și le-a zis: „Bărbați israeliți, luați aminte la voi înșivă, ce aveți să faceți cu oamenii aceștia.

36 Că înainte de zilele acestea s'a ridi-

⁵A spânzura pe lemn = a răstigni. Expresie din Dt 21, 23, citată de Apostolul Pavel în Ga 3, 13 și repetată, cu același înțeles, în FA 10, 39; folosită și în imnografia răsăriteană.

⁶Gamaliel I, sau Cel Bătrân, fariseu înțelept, cu vederi largi, tolerant față de opiniile și pozițiile altora; dascăl al lui Saul, tânărul devenit Apostolul Pavel (FA 22, 3).

cat Teudav⁷, zicând că el este cineva, căruia i s'au alăturat un număr de bărbați ca la patru sute, care a fost ucis, și toți câți l-au ascultat au fost risipiți și nimiciți.

³⁷ După aceasta s'a ridicat Iuda Galileeanul⁸, în zilele numărătorii, și a atras popor mult după el; și acela a pierit, și toți câți au ascultat de el au fost împărăștiați.

³⁸ Și acum v'oa spun eu vouă: Feriți-vă de oamenii aceștia și lăsați-i; că dacă planul acesta sau acest lucru e de la oameni, de la sine se va nimici;

³⁹ dar dacă-i de la Dumnezeu, nu veți putea voi să-i nimiciți; ba nu cumva să vă pomeniți și luptători împotriva lui Dumnezeu!...". Și l-au ascultat.

⁴⁰ Și chemându-i pe apostoli și bătându-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus, și le-au dat drumul.

⁴¹ Iar ei au plecat din fața sinedriului, bucurându-se că au fost învredniciți să sufere necinste pentru numele Lui.

⁴² Și'n toată ziua, în templu și pe-acasă, nu încetau să învețe și să-L binevestească pe Hristos Iisus.

6

Alegerea și hirotonia celor șapte diaconi. Comunitatea creștinilor sporește. Arestarea lui Ștefan.

¹ În zilele acelea, înmulțindu-se uceni-

⁷Conducătorul unei răscoale politice, amintit și de istoricul Iosif Flaviu.

⁸Iuda Galileeanul a încercat o răscoală în anul 6 d. H., în timpul recensământului de sub Sulpicius Quirinus, guvernatorul Siriei.

cii, Eleniștii¹ cârteau împotriva Evreilor, pentru că în slujirea zilnică² văduvele lor erau trecute cu vederea.

² Și chemând cei doisprezece mulțimea ucenicilor³, au zis: „Nu e potrivit ca noi să lăsăm deoparte cuvântul lui Dumnezeu și să slujim la mese.

³ Drept aceea, fraților, căutați între voi șapte bărbați, cu nume bun, plini de Duh Sfânt și de înțelepciune, pe care noi să-i rânduim la treaba aceasta;

⁴ iar noi vom stărui în rugăciune și'n slujirea cuvântului⁴”.

⁵ Și a plăcut cuvântul înaintea întregii mulțimi; și au ales pe Ștefan, bărbat plin de credință și de Duh Sfânt și pe Filip și pe Prohor și pe Nicanor și pe Timon și pe Parmena și pe Nicolae, prozelit din Antiohia⁵,

⁶ pe care i-au pus înaintea apostolilor; și ei, rugându-se, și-au pus mâinile peste ei⁶.

⁷ Și cuvântul lui Dumnezeu creștea; și numărul ucenicilor se înmulțea foarte

¹Evrei din afara Palestinei, de cultură și limbă greacă; în Ierusalim își aveau sinagoga lor aparte, în care, spre deosebire de acelea ale Evreilor propriu-ziși, cultul se oficia în grecește. Această împărțire s'a păstrat și în prima comunitate creștină.

²Distribuirea zilnică a bunurilor, în special a hranei.

³Ca și în versetul precedent: noii adepți ai lui Hristos; ucenicii apostolilor.

⁴Principalele îndeletniciri ale apostolilor în reuniunile liturgice ale comunității: rostirea rugăciunilor (inclusiv frângerea pâinii) și cateheza.

⁵Cei șapte s'au numit diaconi, adică slujitori, de la cuvântul diakonía, deseori repetat în context, care înseamnă slujire. E evident că ultimul era destinat să-i slujească pe cei din comunitatea Eleniștilor.

⁶Rugăciunea și punerea mâinilor alcătuiesc, până astăzi, actul sacramental al hirotoniei. Alegerea era făcută de comunitate, dar hirotonia, numai de apostoli.

în Ierusalim; și multă mulțime de preoți se supuneau credinței.

8 Iar Ștefan, plin de har și de putere, făcea minuni și semne mari în popor.

9 Și s'au ridicat unii din sinagoga ce se zicea a Libertților⁷ și a Cireneilor și a Alexandrinilor și a celor din Cilicia și din Asia, care se luau la întrebări cu Ștefan

10 și nu puteau să stea împotriva înțelepciunii și Duhului cu care el vorbea.

11 Atunci au pus pe niște bărbați să zică: „L-am auzit grăind cuvinte de blasfemie împotriva lui Moise și a lui Dumnezeu”.

12 Și au întărâtat poporul și pe bătrâni și pe cărturari și, năvălind asupra-i, l-au răpit și l-au dus în sinedriu.

13 Și au pus martori mincinoși, care ziceau: „Acest om nu încetează a grăi cuvinte de blasfemie împotriva acestui loc sfânt⁸ și a legii.

14 Că l-am auzit zicând că Iisus, acest Nazarinean, va strica locul acesta și va schimba datinile pe care ni le-a lăsat nouă Moise”.

15 Și ațintindu-și ochii asupra lui, toți cei ce ședeau în sinedriu au văzut fața lui ca o față de înger.

7

Cuvântarea și martiriul lui Ștefan.

1 Și a zis arhiereul: „Adevărate sunt acestea?”

⁷Liberti: sclavi eliberați. Urmașii Evreilor pe care Pompei îi dusesese ca sclavi la Roma în anul 63 î. H.

⁸= Împotriva templului.

2 Iar el a zis: „Bărbați frați și părinți, ascultați! Dumnezeuul slavei i S'a arătat părintelui nostru Avraam pe când era în Mesopotamia, mai înainte de a locui în Haran,

3 și i-a zis: Ieși din ținutul tău și din rudenia ta și vino în ținutul pe care ți-l voi arăta Eu.

4 Atunci, ieșind din ținutul Haldeilor, a locuit în Haran. Iar după moartea tatălui său l-a strămutat de acolo în ținutul acesta pe care-l locuiți voi acum.

5 Și nu i-a dat în el moștenire nici un pas de pământ, dar i-a făgăduit că i-l va da spre stăpânire lui și seminției lui de după el, cu toate că n'avea copil.

6 Și Dumnezeu a vorbit așa: Urmașii lui vor fi străini pe pământ străin și acolo îi vor robi și-i vor asupri patru sute de ani;

7 dar pe neamul la care vor robi, Eu îl voi judeca – a zis Dumnezeu –, iar după aceea vor ieși și-Mi vor sluji Mie în locul acesta.

8 Și i-a dat legământul tăierii'mprejur; și așa i-a dat naștere lui Isaac și l-a tăiat împrejur a opta zi; și Isaac i-a dat naștere lui Iacob; și Iacob, celor doisprezece patriarhi.

9 Și patriarhii, învinuindu-l pe Iosif, l-au vândut în Egipt; și Dumnezeu era cu el

10 și l-a scos din toate necazurile lui și i-a dat har și înțelepciune înaintea lui Faraon, regele Egiptului, iar acesta l-a pus cârmuitor peste Egipt și peste toată casa lui.

11 Și a venit foamete peste tot Egiptul și peste Canaan, și necaz mare, și părinții noștri nu mai găseau hrană.

12 Și Iacob, auzind că este grâu în

Egipt, i-a trimis pe părinții noștri în-tâia oară.

13 Iar a doua oară Iosif li s'a făcut cunoscut fraților săi, și neamul lui Iosif i-a devenit cunoscut lui Faraon¹.

14 Și trimitând Iosif, l-a chemat pe Iacob, tatăl său, și toată rudenția sa, cu șaptezeci și cinci de suflete.

15 Și Iacob s'a coborât în Egipt; și au murit, el și părinții noștri;

16 și au fost strămutați la Sichem și au fost puși în peștera pe care Avraam o cumpăraseră cu preț de argint de la fiul lui Emor, în Sichem.

17 Dar, cum se apropia vremea făgăduinței pentru care Dumnezeu i S'a jurat lui Avraam, poporul a crescut în Egipt și s'a înmulțit,

18 până când s'a ridicat peste Egipt un alt rege, care nu știa de Iosif.

19 Acesta, nedreptățindu-ne neamul, i-a silit pe părinții noștri să-și lepede pruncii, ca să nu scape cu viață.

20 În vremea aceea s'a născut Moise și era plăcut lui Dumnezeu. Și trei luni a fost hrănit în casa tatălui său.

21 Și fiind el lepădat, l-a luat fiica lui Faraon și l-a crescut ca pe un fiu al ei.

22 Și a fost Moise școlit în toată înțelepciunea Egiptenilor și puternic era el în cuvintele și'n faptele lui.

23 Iar când a împlinit patruzeci de ani, și-a pus în gând să-i cerceteze pe frații săi, fiii lui Israel.

24 Și văzând pe unul din ei că este nedreptățit, l-a apărat pe cel asuprit și l-a răzbunat omorându-l pe egiptean.

25 Și el socotea că frații săi vor pricepe că Dumnezeu le dăruiește izbăvire prin mâna lui, dar ei n'au înțeles.

26 Și a doua zi li s'a arătat unora care se băteau și i-a îndemnat la pace, zicând: Bărbaților, sunteți frați; de ce vă faceți rău unul altuia?

27 Dar cel care-l vătâma pe aproapele său l-a îmbrâncit, zicând: Cine te-a pus pe tine domn și judecător peste noi?

28 nu cumva vrei să mă omori, așa cum l-ai omorât ieri pe egiptean?...

29 La acest cuvânt, Moise a fugit și a trăit ca străin în țara Madian, unde a dat naștere la doi fii.

30 Și după ce s'au împlinit patruzeci de ani, îngerul Domnului i s'a arătat în pustia muntelui Sinai, în flacăra unui rug aprins².

31 Iar Moise, văzând, s'a minunat de vedenie, dar când s'a apropiat să se uite, glasul Domnului a fost către el:

32 Eu sunt Dumnezeuul părinților tăi, Dumnezeuul lui Avraam și Dumnezeuul lui Isaac și Dumnezeuul lui Iacob. Și Moise, tremurând, nu îndrăznește să privească;

33 dar Domnul i-a zis: Scoate-ți încălțăminte picioarelor, căci locul pe care stai este pământ sfânt.

34 Da, văzut-am asuprirea poporului Meu în Egipt și suspinul lor l-am auzit și M'am pogorât ca să-i eliberez. Și acum, vino, te trimit în Egipt!

35 Pe Moise acesta, de care ei s'au lepădat, zicând: „Cine te-a pus pe tine domn și judecător?”³, pe el l-a trimis Dumnezeu domn și răscumpărător

¹E vorba în special de familia lui Iosif; originea lui era deja cunoscută în casa lui Faraon (Fc 39, 14, 17; 41, 12).

²Textual: în flacăra focului unui rug.

³Firul roșu al cuvântării lui Ștefan este observația că poporul evreu a ignorat și respins tot

prin mâna⁴ îngerului care i se arătase în rug.

³⁶ El i-a scos afară, făcând minuni și semne în țara Egiptului și la Marea Roșie și în pustie timp de patruzeci de ani.

³⁷ Acesta este Moise cel ce le-a spus fiilor lui Israel: Prooroc ca mine vă va ridica Dumnezeu dintre frații voștri; pe El să-L ascultați!

³⁸ El este cel ce în adunarea din pustie a fost cu îngerul care i-a vorbit pe muntele Sinai și cu părinții noștri⁵ și a primit cuvinte de viață⁶ ca să ni le dea nouă.

³⁹ De el n'au vrut să asculte părinții noștri, ci s'au lepădat, și'n inimile lor s'au întors către Egipt

⁴⁰ zicându-i lui Aaron: Fă-ne dumnezei care să meargă înaintea noastră; căci acestui Moise care ne-a scos din țara Egiptului nu știm ce i s'a întâmplat.

⁴¹ Și'n zilele acelea au făcut un vițel și i-au adus idolului jertfă și se veseleau de lucrurile mâinilor lor.

⁴² Dar Dumnezeu S'a întors de la ei și i-a dat să se închine oștirii cerului⁷, precum este scris în cartea profeților: Casă a lui Israel, timp de patruzeci

binele pe care Dumnezeu a vrut să i-l facă. Fuga lui Moise în Egipt e motivată nu prin frica acestuia de Faraon, ci prin spaima de a fi denunțat de propriii săi conaționali. Vechiul conflict Dumnezeu – Israel culminează în drama lui Iisus Hristos.

⁴= Mijlocirea.

⁵În mijlocul adunării, Moise a fost intermediarul dintre îngerul Domnului (manifestarea sensibilă a lui Dumnezeu) și poporul lui Israel.

⁶Cuvintele legii, a cărei respectare este viață în Dumnezeu. Literal: cuvinte vii.

⁷Literal: să slujească – prin închinare – oștirii cerului. În limbajul biblic, prin „oștirile cerului” se înțeleg astrele, pe care unele popoare păgâne din antichitate le divinizau (Dt 4,19).

de ani, în pustie, adusu-Mi-ați voi Mie junghieri și jertfe?

⁴³ Dar ați purtat cortul lui Moloh și steaua dumnezeului „vostru” Raifan, chipurile pe care le-ați făcut să vă închinați la ele!... Vă voi strămuta dincolo de Babilon!

⁴⁴ Părinții noștri aveau în pustie cortul mărturiei, așa cum orânduise Cel ce i-a grăit lui Moise să-l facă după izvodul pe care-l văzuse;

⁴⁵ și pe acesta primindu-l, părinții noștri l-au adus cu Iosua în țara stăpânită de neamurile pe care Dumnezeu le-a izgonit din fața părinților noștri; până'n zilele lui David,

⁴⁶ care a aflat har în fața lui Dumnezeu și a cerut să-I găsească un locaș Dumnezeului lui Iacob.

⁴⁷ Dar casa I-a zidit-o Solomon.

⁴⁸ Cel-Preaînalt însă nu locuiește în case făcute de mâini, după cum zice profetul:

⁴⁹ Cerul este tronul Meu, iar pământul, așternut al picioarelor Mele. Ce casă îmi vei zidi tu Mie – zice Domnul –, sau: care este locul odihnei Mele?

⁵⁰ Oare nu mâna Mea a făcut toate acestea?

⁵¹ Voi, cei tari în cerbice și netăiați împrejur la inimă și la urechi⁸, voi pururea Îi stați împotriva Duhului Sfânt⁹; precum părinții voștri, așa și voi!

⁵² Pe care dintre profeți nu l-au prigonitorit părinții voștri? Ei i-au omorât pe cei ce-au prevestit sosirea Celui-Drept, ai Cărui vânzători și ucigași v'ați făcut voi acum,

⁸= Încăpățânați, perseverenți în nesupunere și incapabili să priceapă lucrurile lui Dumnezeu.

⁹= Celui ce a grăit prin Moise și prin profeți.

53 voi, cei ce'n rânduială de la îngeri ați primit legea¹⁰ și n'ați păzit-o!"

54 Iar ei, auzind acestea fremătau de furie în inimile lor și scrâșneau din dinți împotriva lui.

55 Iar Ștefan, fiind plin de Duh Sfânt și privind la cer, a văzut slava lui Dumnezeu și pe Iisus stând de-a dreapta lui Dumnezeu.

56 Și a zis: „Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!”

57 Iar ei, strigând cu glas mare, și-au astupat urechile și'ntr'un cuget s'au năpustit asupra lui.

58 Și scoțându-l afară din cetate, îl loveau cu pietre. Iar martorii¹¹ și-au pus hainele la picioarele unui tânăr numit Saul¹².

59 Și îl loveau cu pietre pe Ștefan, care se ruga și zicea: „Doamne Iisuse, primește duhul meu!”

60 Și, ingenunchind, a strigat cu glas mare: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!...”. Și zicând acestea, a adormit.

¹⁰În finalul teribilului său rechizitoriu, Ștefan invocă tradiția rabinică, potrivit căreia legea de pe Sinai a fost dată de îngeri, Moise fiind intermediar. Folosind aceeași tradiție, Apostolul Pavel (Ga 3, 19; Evr 2, 2) va demonstra că tocmai de aceea legea are un rol secundar în raport cu Evanghelia, care vine direct de la Dumnezeu prin Hristos-Dumnezeu.

¹¹Potrivit procedurii prevăzute în Dt 17, 7 martorii acuzării erau cei ce începeau execuția prin lapidare. În cazul lui Ștefan, în lipsa unui proces real și a unei sentințe de condamnare, „execuția” nu e altceva decât un linșaj, iar „martorii” sunt cei mincinoși menționați la 6, 13-14.

¹²Cel ce avea să devină Apostolul Pavel.

8

Saul prigonește Biserica. Evanghelia este propovăduită în Samaria. Simon Magul. Filip și famenul etiopian.

¹Și Saul se învoise la uciderea lui. Și în ziua aceea prigoană mare s'a făcut asupra Bisericii din Ierusalim. Și toți, în afară de apostoli, s'au împrăștiat prin ținuturile Iudeii și ale Samariei¹.

²Iar niște bărbați cucernici l-au îngropat pe Ștefan, și plângere mare au făcut pentru el.

³Iar Saul pustia² Biserica; intrând prin case și târând bărbați și femei, îi arunca în temniță³.

⁴Dar cei care se împrăștiaseră treceau din loc în loc binevestind cuvântul⁴.

⁵Iar Filip⁵, coborându-se într'o cetate a Samariei, le propovăduia pe Hristos.

⁶Și mulțimile într'un cuget luau aminte la cele spuse de Filip, ascultându-l și văzând semnele pe care le făcea.

⁷Că din mulți care aveau duhuri necurate, ele ieșeau strigând cu glas mare, și mulți slăbănogi și schiopi s'au vindecat.

⁸Și bucurie mare s'a făcut în cetatea aceea.

¹Despre Samaria și Samarineni vezi nota de la In 4, 9.

²Sensul exact: făcea ravagii în.

³Tânăr zelos, cu bogată cultură juridică și bucurându-se de încrederea sinedriului, Saul fusese investit cu puteri speciale de a-i urmări și aresta pe creștini, având la dispoziția sa și o gardă militară.

⁴Persecuții devin cei dintâi misionari, realizând astfel a doua etapă a răspândirii creștinismului.

⁵Nu Apostolul Filip, ci unul din cei șapte diaconi menționați în capitoul 6.

⁹ Dar în cetate era mai dinainte un bărbat cu numele Simon, care vrăjea și uimea neamul Samariei, zicând că el ar fi cineva mare.

¹⁰ La acesta luau aminte toți, de la mic și pân'la mare, zicând: „El este acea putere a lui Dumnezeu numită Cea-Mare”⁶.

¹¹ Și luau aminte la el, fiindcă de multă vreme îi uimise cu vrăjile lui.

¹² Dar când ei i-au crezut lui Filip, care le propovăduia despre împărăția lui Dumnezeu și despre numele lui Iisus Hristos, bărbați și femei se botezau.

¹³ Iar Simon a crezut și el și, botezându-se, era mereu cu Filip. Și văzând semnele și minunile mari ce se făceau, era uimit.

¹⁴ Iar apostolii din Ierusalim, auzind că Samaria a primit cuvântul lui Dumnezeu, i-au trimis la ei pe Petru și pe Ioan,

¹⁵ care, coborând, s'au rugat pentru ei ca să primească Duh Sfânt;

¹⁶ că nu se pogorâse încă peste nici unul dintre ei, ci erau numai botezați în numele Domnului Iisus⁷.

¹⁷ Atunci își puneau mâinile peste ei, și ei luau Duh Sfânt.

¹⁸ Și Simon, văzând că prin punerea mâinilor apostolilor se dă Duhul Sfânt, le-a adus bani,

⁶Emanție a puterii divine pe care Samarinenii o presupuneau lucrătoare în faptele neobișnuite ale lui Simon.

⁷Ca diacon, Filip avea puterea de a boteza, dar nu și pe aceea de a transmite Duh Sfânt. Și în practica de astăzi a Bisericii, un diacon – sau chiar un simplu mirean – poate boteza în împrejurări excepționale, dar Taina Mirungerii, prin care celui botezat i se împărtășesc darurile Sfântului Duh, e oficiată numai de episcop sau de preot.

¹⁹ zicând: „Dați-mi și mie această putere, ca acela pe care eu voi pune mâinile să primească Duh Sfânt”.

²⁰ Iar Petru i-a zis: „Piară banii tăi, și tu împreună cu ei!, pentru că ai socotit că darul lui Dumnezeu se dobândește cu bani⁸;

²¹ în chemarea aceasta tu n'ai parte și nici moștenire⁹, pentru că inima ta nu este dreaptă înaintea lui Dumnezeu.

²² Așadar, pocăiește-te de această răutate a ta și roagă-te lui Dumnezeu, doar ți se va ierta cugetul inimii;

²³ că'ntru amărăciunea fierii și'ntru legătura nedreptății te văd că ești!”

²⁴ Și răspunzând Simon, a zis: „Rugați-vă voi la Domnul pentru mine, ca să nu vină asupra mea nimic din cele ce ați zis”.

²⁵ Iar ei, după ce au mărturisit și au grăit cuvântul Domnului, s'au întors la Ierusalim binevestind în multe sate ale Samarinenilor.

²⁶ Și îngerul Domnului a grăit către Filip, zicând: „Ridică-te și mergi spre miazăzi, pe calea care coboară de la Ierusalim la Gaza; ea este pustie”.

²⁷ Și ridicându-se el, a mers. Și iată, un bărbat din Etiopia, famen¹⁰, mare

⁸Această întâmplare a dat naștere cuvântului „simonie” (de la Simon): vina de a cumpăra cu bani sau cu bunuri echivalente hirotonia sau demnitățile bisericești. Traficul de cele sfinte este interzis și pedepsit de Canoanele Bisericii. Duhul Sfânt este, prin excelență, un dar al lui Dumnezeu, care se transmite în mod absolut gratuit: „În dar ați primit, în dar să dați” (Mt 10, 8).

⁹Nu poți transmite ceea ce n'ai primit.

¹⁰= Eunuc. Despre fameni ca atare se vorbește la Mt 19,12 (vezi și nota). Prin generalizare, termenul de „eunuci” îi desemna pe înalții demnitari ai curților imperiale din răsărit, cu mare influență în treburile politice și casnice, așa cum îi cunoaștem, de pildă, din istoria Bizanțului.

dregător al Candachiei¹¹, regina Etiopienilor, care era peste toată vistieria ei și care venise la Ierusalim să se închine,

²⁸ se întorcea acasă; și șezând în careta sa, îl citea pe profetul Isaia¹².

²⁹ Iar Duhul i-a zis lui Filip: „Apropie-te și te alipește de careta aceasta”.

³⁰ Și Filip a alergat și l-a auzit citindu-l pe profetul Isaia și i-a zis: „Înțelege tu oare ce citești?”

³¹ Iar el a zis: „Cum aș putea-o, dacă nu mă va călăuzi cineva?”¹³ Și l-a rugat pe Filip să se urce și să șadă cu el.

³² Iar locul din Scriptură pe care-l citea era acesta: Ca o oaie la'njunghiere S'a adus și ca un miel fără de glas în fața celui ce-l tunde, așa El nu-Și deschide gura.

³³ Întru smerenia Lui I s'a răpit dreptatea. Neamul Său cine-l va spune? Că viața I se ia de pe pământ¹⁴.

³⁴ Iar famenul, răspunzând, i-a zis lui Filip: „Rogu-te, despre cine zice profetul acesta?, despre sine, sau despre alt-cineva?”

³⁵ Iar Filip, deschizându-și gura și începând de la scriptura aceasta, i L-a binevestit pe Iisus.

¹¹Candachia nu era un nume propriu, ci desemna calitatea de regină a Nubiei (partea de dincolo de prima cataractă a Nilului, Sudanul egiptean); echivalentul feminin al cuvântului Faraon.

¹²Era în obișnuința anticilor să citească cu voce tare.

¹³Text fundamental pentru lectura Sfintei Scripturi. De aici, trebuința tot mai acută, în zilele noastre, a unor ediții biblice adnotate sau comentate.

¹⁴Profeție mesianică din Is 53. Text, într'adevăr, dificil, care solicită o lectură critică și o exegeză aparte.

³⁶ Și pe când mergeau ei pe cale, au ajuns la o apă; iar famenul a zis: „Iată apă. Ce mă împiedică să fiu botezat?”

³⁷ Filip a zis: „Dacă tu crezi din toată inima, este cu putință”. Și el, răspunzând, a zis: „Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu”.

³⁸ Și a poruncit să stea careta; și s'au coborât amândoi în apă – și Filip, și famenul – și l-a botezat.

³⁹ Iar când au ieșit din apă, Duhul Domnului l-a răpit pe Filip și famenul nu l-a mai văzut. Și el s'a dus în calea sa, bucurându-se.

⁴⁰ Iar Filip s'a aflat la Azot¹⁵ și, mergând, binevestea prin toate cetățile, până ce a sosit în Cezareea.

9

Minunea de pe calea Damascului. Încreștinarea lui Saul. Saul Îl propovăduiește pe Iisus în Damasc. Saul la Ierusalim, apoi în Tars. Petru îl vindecă pe Enea și o învie pe Tavita.

¹ Iar Saul, încă suflând amenințare și ucidere împotriva ucenicilor Domnului, a mers la arhiereu

² și a cerut de la el scrisori către sinagogile din Damasc ca, dacă va afla acolo pe vreunii, atât bărbați cât și femei, să merg pe Calea aceasta, să-i aducă legați la Ierusalim.

³ Și a fost că pe când mergea el și se apropia de Damasc, deodată o lumină din cer a strălucit împrejurul lui¹.

¹⁵Localitate între Gaza și Ioppe.

¹Înțelesul complet este acela că lumina, foarte strălucitoare, l-a învăluit din toate părțile, în același timp încercuind-l și acoperindu-l.

4 Și, căzând el la pământ, a auzit un glas, zicându-i: „Saule, Saule, de ce Mă prigonești?”

5 Iar el a zis: „Cine ești, Doamne?” Și glasul i-a zis: „Eu sunt Iisus, Cel pe care tu Îl prigonești². Greu îți este să izbești cu piciorul în țepușă”³.

6 Și el, tremurând și înspăimântat fiind, a zis: „Doamne, ce voiești Tu să fac?” Iar Domnul i-a zis: „Ridică-te, intră în cetate și ți se va spune ce trebuie să faci”.

7 Iar bărbații care mergeau cu el pe cale stăteau încremeniți, glasul auzindu-l, dar nevăzând pe nimeni.

8 Și Saul s'a ridicat de la pământ; dar, deși avea ochii deschiși, nu vedea nimic. Și luându-l de mână, l-au dus la Damasc.

9 Și trei zile a fost fără vedere; și n'a mâncat, nici n'a băut.

10 Și era în Damasc un ucenic cu numele Anania. Și Domnul i-a zis în vedenie: „Anania!” Iar el a zis: „Iată-mă, Doamne!”

11 Și Domnul a zis către el: „Scoală-te și mergi pe ulița care se cheamă Ulița Dreaptă și caută în casa lui Iuda pe un om din Tars, cu numele Saul; că, iată, se roagă,

12 și a văzut în vedenie pe un bărbat cu numele Anania intrând înlăuntru și punându-și mâinile peste el ca să-și recapete vederea”.

13 Și a răspuns Anania: „Doamne, despre bărbatul acesta de la mulți am au-

zit câte rele le-a făcut el sfinților⁴ Tăi în Ierusalim;

14 și aici are putere de la arhieriei să-i lege pe toți cei ce cheamă numele Tău”.

15 Și i-a zis Domnul: „Du-te, pentru că acesta Îmi este Mie vas ales, ca numele să mi-L poarte înaintea neamurilor și a regilor și a fiilor lui Israel;

16 căci Eu îi voi arăta câte trebuie el să pătimească pentru numele Meu”.

17 Și a mers Anania și a intrat în casă și, punându-și mâinile peste el, a zis: „Frate Saul, Domnul Iisus, Cel Care ți S'a arătat pe calea pe care veneai, m'a trimis ca să-ți recapeti vederea și să te umpli de Duh Sfânt”.

18 Și îndată au căzut de pe ochii lui ca niște solzi; și-a recăpătat vederea și, sculându-se, a fost botezat⁵.

19 Și luând mâncare, s'a întărit. Și a stat cu ucenicii din Damasc câteva zile.

20 Îndată după aceea Îl propovăduia în sinagogi pe Iisus, că Acesta este Fiul lui Dumnezeu.

21 Și se mirau toți cei ce-l auzeau și ziceau: „Oare nu el este cel care i-a prigonit în Ierusalim pe cei ce cheamă numele acesta? și nu pentru aceea a venit el aici, ca să-i ducă legați la arhieriei?...”.

22 Și Saul mai mult se întărea și-i tulbura pe Iudeii care locuiau în Damasc, dovedind că Acesta este Hristos.

⁴Sub denumirea de „sfinți” erau desemnați creștinii din Biserica primară. Împrumutat din Vechiul Testament (Iș 19, 6; Lv 11, 45; Nm 16, 3), termenul e des folosit în epistolele pauline și exprimă ideea de credință în Hristos, devotament în Dumnezeu, lepădarea păcatelor și curăție sufletească. Mai târziu el a fost restrâns la categoria celor din elita creștină, așa cum îi cunoaștem din calendar.

⁵Convertirea și botezul lui Pavel, eveniment crucial pentru dezvoltarea creștinismului.

²Prigonindu-i pe creștini, Saul Îl prigonea pe Însuși Iisus, Care Se identifică cu cei ce cred în El și-I urmează (cf. Mt 25, 40, 45).

³Nu poți lupta împotriva lui Iisus fără să te rănești. Caz celebru în istorie: Iulian Apostatul.

23 Și după ce au trecut destule zile⁶, Iudeii s'au sfătuit să-l omoare.

24 Dar lui Saul i s'a făcut cunoscută uneltirea lor. Iar ei zi și noapte păzeau porțile, ca să-lucidă.

25 Și luându-l ucenicii lui noaptea, l-au coborât peste zid într'un coș, lăsându-l jos.

26 Și venind la Ierusalim, Saul încerca să se alipească de ucenici; și toți se temeau de el, necrezând că este ucenic.

27 Dar Barnaba, luându-l, l-a dus la apostoli⁷ și el le-a istorisit cum l-a văzut în cale pe Domnul și că Acesta i-a grăit, și cum cu îndrăznire a propovăduit la Damasc întru numele lui Iisus.

28 Și era cu ei ieșind și intrând în Ierusalim, cu îndrăznire propovăduind întru numele Domnului.

29 Și grăia și se lua la întrebări cu Eleușiții; dar ei căutau să-lucidă.

30 Iar dacă frații au aflat aceasta, l-au dus la Cezareea și l-au trimis la Tars.

31 Așadar, în toată Iudeea și Galileea și Samaria Biserica avea pace, zidindu-se și umblând în frica de Domnul; și se înmulțeau întru mângâierea Duhului Sfânt⁸.

32 Și a fost că Petru a trecut pe la toți și a coborât și la sfinții care locuiau în Lida.

⁶= După vreme îndelungată. Pentru economia narației, Luca simplifică faptele și trece peste cei trei ani petrecuți de Saul în Arabia, episod pe care-l cunoaștem direct de la Pavel (Ga 1, 17-18).

⁷De fapt, el i-a întâlnit pe Petru și pe Iacob, fratele Domnului, precizare pe care Pavel o face în Ga 1, 18-19, dar pe care Luca, din motivele simplificatoare pomenite mai sus, o omite.

⁸Duhul Sfânt e o hrană duhovnicească a Bisericii, care o face să crească din interior.

33 Și acolo a găsit un om cu numele Enea, care de opt ani zăcea în pat, că era paralytic.

34 Și Petru i-a zis: „Enea, te vindecă Iisus Hristos; ridică-te și strânge-ți patul!” Și el îndată s'a ridicat;

35 și l-au văzut toți cei ce locuiau în Lida și în Saron, care s'au și întors la Domnul.

36 Iar în Ioppe era o uceniță cu numele Tavita, ceea ce în tâlcuire se zice Căprioara⁹. Aceasta era plină de fapte bune și de milosteniile pe care le făcea.

37 Și a fost că în zilele acelea ea s'a îmbolnăvit și a murit. Și după ce au scaldat-o, au pus-o în odaia de sus.

38 Și fiind Lida aproape de Ioppe, ucenicii, auzind că Petru este în Lida, au trimis la el doi bărbați, rugându-l: „Nu pregeta să vii până la noi”.

39 Și Petru, sculându-se, a mers cu ei. Când a sosit, l-au dus în odaia de sus; și l-au înconjurat toate văduvele, plângând și arătând cămășile și hainele câte le făcea Căprioara pe când era cu ele.

40 Și Petru, după ce i-a scos afară pe toți, a îngenuncheat și s'a rugat; și întorcându-se către trup, a zis: „Tavita, scoală-te!” Iar ea și-a deschis ochii și, văzându-l pe Petru, a șezut în capul oaselor.

41 Iar Petru i-a dat mâna și a ridicat-o și, chemându-i pe sfinți și pe văduve, le-a dat-o vie.

42 Și s'a făcut cunoscută aceasta în întreaga Ioppe și mulți au crezut în Domnul.

43 Și a fost că el a rămas multe zile în Ioppe, la un oarecare Simon, tăbăcar.

⁹Grecesul Dorkas îl traduce pe aramaicul Tabitha, ambele însemnând, de fapt, gazelă.

10

Petru și sutașul Corneliu. Petru vorbește în casa lui Corneliu. Păgânii Îl primesc pe Duhul Sfânt.

¹ Iar în Cezareea era un bărbat cu numele Corneliu, sutaș din cohorta ce se chema Italica,

² cucernic și temător de Dumnezeu, cu toată casa lui, și care făcea multe milostenii poporului și'ntotdeauna I se ruga lui Dumnezeu¹.

³ Și cam pe la ceasul al nouălea din zi a văzut în vedenie, lămurit, un înger al lui Dumnezeu, intrând la el și zicându-i: „Corneliu!”

⁴ Iar Corneliu, cătând spre el și înfricoșându-se, a zis: „Ce este, Doamne?” Și îngerul i-a zis: „Rugăciunile și milosteniile tale s'au suit spre pomenire înaintea lui Dumnezeu².”

⁵ Și acum, trimite oameni la Ioppe și cheamă să vină un anume Simon care se numește Petru.

⁶ El găzduiește la un oarecare Simon, tăbăcar, a cărui casă este lângă mare. Acesta îți va spune ce trebuie să faci³.

⁷ Și când îngerul care a vorbit cu el a plecat, Corneliu i-a chemat pe doi din slujitorii săi de casă și pe un ostaș cucernic din cei ce-i erau mai apropiați.

⁸ Și după ce le-a istorisit toate, i-a trimis la Ioppe.

⁹ Iar a doua zi, în timp ce ei mergeau pe drum și se apropiau de cetate, Petru s'a

¹Corneliu, centurion din armata romană. El nu era un prozelit, ci un păgân familiar cu religia iudaică, în care se implica fără a merge până la circumcizie.

²Miresmele jertfelor de alimente și tămâie ale Legii Vechi erau deja înlocuite prin rugăciuni și fapte bune.

suit în odaia de sus³, cam pe la ceasul al șaselea⁴, să se roage.

¹⁰ Și a fost că i s'a făcut foame și voia să mănânce; dar pe când ei îi pregăteau, el a căzut în extaz.

¹¹ Și a văzut cerul deschis și un lucru ca o față mare de masă coborându-se legată de patru colțuri și lăsându-se pe pământ.

¹² În ea erau toate dobitoacele cu patru picioare și târătoarele pământului și păsările cerului.

¹³ Și glas a fost către el: „Scoală-te, Petre, înjunghie și mănâncă!”

¹⁴ Iar Petru a zis: „Nicidecum, Doamne, că niciodată n'am mâncat ceva spurcat sau necurat⁵.”

¹⁵ Și din nou a fost glas către el, a doua oară: „Pe cele ce le-a curățit Dumnezeu, tu să nu le numești spurcate!”

¹⁶ Și aceasta s'a făcut de trei ori, și îndată lucrul acela s'a ridicat la cer.

¹⁷ În timp ce Petru nu se dumerea întru Sine ce ar putea să fie vedenia pe care o văzuse, iată că bărbații trimiși de Corneliu, întrebând de casa lui Simon, stând la poartă

¹⁸ și strigând, au întrebat dacă Simon cel numit Petru găzduiește acolo.

¹⁹ Și'n timp ce Petru era gândindu-se la vedenie, Duhul i-a zis: „Iată, te cauți trei bărbați;

²⁰ scoală-te așadar, coboară și mergi împreună cu ei fără să te îndoiești de nimic, fiindcă Eu i-am trimis”.

²¹ Și Petru, coborându-se la bărbații trimiși la el de Corneliu, le-a zis: „Iată,

³= Pe terasa casei, la loc singuratic; pe terasa unei case palestiniene se afla uneori și un cort.

⁴= Pe la amiază.

⁵Restricțiile alimentare impuse de Legea Vechi (Lv 11).

eu sunt acela pe care-l căutați. Care este pricina pentru care-ați venit?”

22 Iar ei au zis: „Corneliu sutașul, om drept și temător de Dumnezeu și mărturisit⁶ de tot neamul Iudeilor, înștiințat a fost de înger sfânt să trimită să te cheme acasă la el, ca să audă cuvinte de la tine”.

23 Atunci el i-a chemat înlăuntru și i-a ospătat. Iar a doua zi, sculându-se, a plecat cu ei; iar câțiva din frații cei din Ioppe l-au însoțit.

24 Și'n ziua următoare au intrat în Cezareea. Iar Corneliu îi aștepta; și-și chemase acasă la el rudeniile și pe prietenii cei mai apropiați.

25 Și când a fost să intre Petru, Corneliu l-a întâmpinat și i s'a închinat căzându-i la picioare.

26 Iar Petru l-a ridicat, zicându-i: „Ridică-te!, și eu sunt om”.

27 Și, vorbind cu el, a intrat și a găsit pe mulți adunați.

28 Și a zis către ei: „Voi știți că unui bărbat iudeu nu-i este îngăduit să se alipească ori să se apropie de cel de alt neam; dar mie Dumnezeu mi-a arătat ca pe nici un om să nu-l numesc spurcat sau necurat.

29 De aceea, chemat fiind să vin, am venit fără'mpotrivire. Deci vă întreb: Pentru care pricină ați trimis după mine?”

30 Corneliu a zis: „Acum patru zile eram postind până la ceasul acesta, și'n casa mea îmi făceam rugăciunea de ceasul al nouălea; și iată, un bărbat în haină strălucitoare a stat în fața mea

31 și a zis: Corneliu, rugăciunea ta a fost ascultată și milosteniile tale au fost pomenite înaintea lui Dumnezeu.

32 Așadar, trimite la Ioppe și cheamă-l pe Simon cel ce se numește Petru; el e găzduit în casa lui Simon, tăbăcarul, lângă mare.

33 Deci, îndată eu am trimis la tine; și tu ai făcut bine că ai venit. Și acum, noi toți suntem de față înaintea lui Dumnezeu, ca să ascultăm toate cele poruncite ție de Domnul”.

34 Iar Petru, deschizându-și gura, a zis: „Cu adevărat cunosc că Domnul nu este părtinitor,

35 ci, în orice neam, celui ce se teme de El și face dreptate, bineplăcut îi este

36 cuvântul pe care El l-a trimis fiilor lui Israel, binevestind pacea prin Iisus Hristos. – Acesta este Domn al tuturor –.

37 Voi știți cuvântul care a fost în toată Iudeea, începând din Galileea, după botezul pe care l-a propovăduit Ioan,

38 adică despre Iisus din Nazaret, cum L-a uns pe El Dumnezeu cu Duhul Sfânt și cu putere; despre El, Care a umblat făcând bine și vindecând pe toți cei asupriți de diavolul, pentru că Dumnezeu era cu El.

39 Și noi suntem martori a tot ceea ce El a făcut, și în țara Iudeilor, și în Ierusalim; pe Acesta L-au omorât spânzurându-L pe lemn.

40 Pe Acesta Dumnezeu L-a înviat a treia zi și I-a dat să Se arate,

41 nu la tot poporul, ci nouă, martoriilor mai dinainte rânduiți de Dumnezeu, cei ce am mâncat și am băut cu El după ce a înviat din morți.

42 Și El ne-a poruncit să propovăduim poporului și să mărturisim că El este

⁶= Vorbit de bine; bucurându-se de recomandări favorabile.

Cel rânduit de Dumnezeu să fie judecător al celor vii și al celor morți.

⁴³ Despre aceasta mărturisesc toți profeții, că tot cel ce crede întru El, prin numele Lui va primi iertarea păcatelor”.

⁴⁴ În timp ce Petru încă grăia cuvintele acestea, Duhul cel Sfânt S'a pogorât⁷ peste toți cei ce ascultau cuvântul.

⁴⁵ Iar credincioșii tăiați împrejur, care veniseră cu Petru, au rămas uimiți că darul Duhului Sfânt s'a revărsat și peste păgâni.

⁴⁶ Că-i auzeau vorbind în limbi⁸ și slăvindu-L pe Dumnezeu. Atunci a răspuns Petru:

⁴⁷ „Oare poate cineva opri apa să-i boteze pe aceștia care au primit Duhul Sfânt ca și noi?”

⁴⁸ Și a poruncit ca ei să fie botezați întru numele Domnului Iisus Hristos. Atunci l-au rugat să rămână la ei câteva zile.

11

Petru încunoștințează Biserica din Ierusalim despre primirea păgânilor. Biserica din Antiohia, unde credincioșii s'au numit, pentru întâia oară, creștini.

¹ Apostolii și frații care erau prin Iudeea au auzit că și păgânii au primit cuvântul lui Dumnezeu.

² Iar când Petru s'a suit la Ierusalim, credincioșii tăiați împrejur se'ndoiau asupra-i

⁷Înțelesul exact: a căzut cu repeziciune, s'a lăsat năprasnic.

⁸Cum vorbiseră și apostolii în ziua Cincizecimii (FA 2, 4).

³ și ziceau: „Ai intrat la oameni netăiați împrejur și ai mâncat cu ei...”.

⁴ Dar Petru a'nceput și cu de-a rândul le-a povestit, zicând:

⁵ „Eu eram în cetatea Ioppe și mă rugam; și am văzut în extaz o vedenie: un lucru ca o față mare de masă coborându-se legată la patru colțuri; și lăsându-se în jos din cer, a venit la mine.

⁶ Cătând eu la ea cu luare-aminte, am văzut dobitoacele cu patru picioare ale pământului și fiarele și târătoarele și păsările cerului.

⁷ Și-am auzit un glas care-mi zicea: Scoală-te, Petre, înjunghie și mănâncă!

⁸ Dar eu am zis: Nicidecum, Doamne, că nimic spurcat sau necurat nu mi-a intrat vreodată în gură.

⁹ Și glasul mi-a grăit a doua oară din cer: Pe cele ce le-a curățit Dumnezeu, tu să nu le numești spurcate!

¹⁰ Și aceasta s'a făcut de trei ori, și apoi totul a fost luat din nou la cer.

¹¹ Și iată că'ndată trei bărbați trimiși la mine din Cezareea s'au oprit la casa în care eram noi.

¹² Iar Duhul mi-a zis să merg cu ei fără să mă'ndoiesc de nimic. Și au mers cu mine și acești șase frați și am intrat în casa bărbatului.

¹³ Și el mi-a povestit cum a văzut îngerul stând în casa lui și zicând: Trimite la Ioppe și cheamă-l pe Simon cel numit și Petru,

¹⁴ care-ți va grăi cuvinte prin care te vei mântui, tu și toată casa ta.

¹⁵ Și când am început eu să grăiesc, Duhul Sfânt S'a pogorât peste ei, ca și peste noi la început.

16 Și mi-am adus aminte de cuvântul Domnului, că zicea: Ioan a botezat cu apă; dar voi veți fi botezați întru Duhul Sfânt.

17 Deci, dacă Dumnezeu le-a dat același dar ca și nouă, lor, care au crezut în Iisus Hristos, cine eram eu să-L opresc pe Dumnezeu?”

18 Auzind acestea, ei s’au liniștit și au slăvit pe Dumnezeu, zicând: „Așadar, și păgânilor le-a dat Dumnezeu pocăința spre Viață”.

19 Acuma, cei ce se împrăstiaseră în urma necazului întâmplat pe timpul lui Ștefan au trecut până’n Fenicia și’n Cipru și’n Antiohia, nimănui grăind cuvântul decât Iudeilor.

20 Dar erau unii dintre ei, bărbați ciprioti și cireneni care, venind în Antiohia, grăiau și către Elini¹, binevestindu-L pe Domnul Iisus.

21 Și mâna Domnului era cu ei și mare era numărul celor ce au crezut și s’au întors la Domnul.

22 Și vorba despre ei s’a auzit în urechile Bisericii din Ierusalim și l-au trimis pe Barnaba până la Antiohia.

23 Acesta, sosind și văzând harul lui Dumnezeu, s’a bucurat și-i îndemna pe toți să rămână în Domnul cu inima statornică.

24 Că era bărbat bun și plin de Duh Sfânt și de credință. Și mulțime multă I s’a adăugat Domnului.

25 Și a plecat Barnaba la Tars, ca să-l caute pe Saul.

26 Și găsimdu-l, l-a adus la Antiohia. Și au stat acolo un an întreg, împreună

¹În limbajul Noului Testament sunt numiți Elini, prin generalizare, toți cei netăiați împrejur, adică păgâni.

îndrumând în Biserică² și învățând mult popor. Și în Antiohia s’au numit ucenicii, pentru întâia oară, creștini.

27 În zilele acelea s’au coborât profeți³ de la Ierusalim în Antiohia.

28 Și sculându-se unul dintre ei, cu numele Agab, a arătat prin Duhul că’n toată lumea va fi foamete mare, care a și fost în zilele lui Claudiu.

29 Iar ucenicii au hotărât ca fiecare dintre ei, după putere, să trimită spre ajutorare fraților care locuiau în Iudeea;

30 ceea ce au și făcut, trimițându-le preoților⁴ prin mâna lui Barnaba și a lui Saul.

²Grecesul Ecclesia e tradus în limba română prin cuvântul Biserică, înțelegându-se prin aceasta comunitatea – universală sau locală – a creștinilor constituiți într’o ierarhie harică; se scrie cu majusculă, spre a nu fi confundată cu biserica-locaș (de închinare). Constituirea Bisericii din Antiohia este a treia etapă în dezvoltarea și răspândirea creștinismului primar, după Ierusalim și Samaria.

³= Harismatici în Biserica primară. Prin daruri speciale ale Sfântului Duh, ei aveau capacitatea de a profetiza, adică de a tâlcui corect profețiile Vechiului Testament, de a-i întări și îndemna pe cei slabi, de a citi în sufletele oamenilor, și numai în ultimul rând pe aceea de a profeti, adică de a prezice viitorul, ca în cazul de față. Ca importanță, Pavel îi situează imediat după apostoli (1 Co 12, 28).

⁴Literal: bătrâni, prezbiteri. Bărbați mai în vârstă decât diaconii, rânduiți de apostoli în cea de a doua treaptă harică a Bisericii, după episcopi. Primeau harul prin punerea mâinilor (FA 14, 23) și îndeplineau funcții liturgice, pastorale, didactice și administrative. Traducerea lui presbyteros (bătrân) prin „preot” e un procedeu filologic absolut normal, echivalarea în limba receptoare făcându-se în funcție de conținutul semantic al cuvântului original, conținut prin care o noțiune generală se particularizează. Câteva exemple mai la îndemână: Același cuvânt basileus (suveran) e tradus prin „rege” dacă demnitarul conduce un regat, dar va fi tradus prin „împărat” din clipa în care același personaj a primit coroana unui imperiu. Din momentul sfințirii, „apa” devine „aghiasmă”. Un militar poartă de

12

Uciderea lui Iacob cel Mare. Petru este închis de Irod și eliberat de un înger. Moartea lui Irod Agrippa.

¹ Și în vremea aceea regele Irod¹ și-a întins mâna să le facă rău unora din Biserică.

² Și l-a ucis cu sabia pe Iacob, fratele lui Ioan².

³ Și văzând că e pe placul Iudeilor, a adăugat și prinderea lui Petru – și erau zilele Azimelor³ –

⁴ pe carele și prinzându-l, l-a aruncat în temniță, dându-l la patru străji de câte patru ostași ca să-l păzească, vrând ca după Paști să-l scoată în fața poporului.

⁵ Așadar, Petru era păzit în temniță; iar de către Biserică se făcea necontenit rugăciune către Dumnezeu pentru el.

⁶ Dar când Irod era să-l scoată afară, în noaptea aceea Petru dormea între doi

numirea generică de „ostaș”, dar de îndată ce a primit unul sau mai multe grade el se va numi „sergent”, „locotenent”, „colonel” ș.a.m.d., continuând, totuși, să rămână „ostaș”. În funcție de treapta binecuvântării, aceeași „pâine” se va numi „artos”, „prescură”, „anaforă” sau „cuminecătură”, după cum o „casă” sfințită pentru cult devine „biserică”. În același fel, un „bătrân” hirotonit se va numi „preot”, spre deosebire de ceilalți bătrâni care nu au hirotonie.

¹Irod Agrippa I, nepotul lui Irod Antipa. Evenimentele relatate mai jos se petrec între anii 41, când Irod devine „rege” al Iudeii și Samariei, și 44, când moare (vezi v. 23). Istoricul Iosif Flaviu menționează că moartea lui Irod a fost neașteptată și neobișnuită; el a sucombat la numai cinci zile după ce a simțit dureri în intestine.

²Iacob, fiul lui Zevedeu și fratele Evanghelistului Ioan. El e primul apostol care-și dă viața pentru Hristos, așa cum o vor face toți ceilalți.

³= Înainte de Paștile Iudeilor.

ostași, legat cu două lanțuri, iar în fața ușii paznicii păzeau temnița.

⁷ Și iată, un înger al Domnului a venit, iar în încăperea a strălucit lumină. Și lovindu-l pe Petru în coastă, îngerul l-a trezit, zicând: „Scoală-te repede!” Și lanțurile i-au căzut de la mâini.

⁸ Și i-a zis îngerul: „Încinge-te și încălță-ți sandalele!” Și el a făcut așa. Și i-a zis lui: „Îmbracă-ți haina și urmează-mă!”

⁹ Și ieșind, mergea după înger; și nu știa că adevărat este ceea ce s'a făcut de către înger, ci i se părea că vede vedenie.

¹⁰ Și trecând ei de straja întâi și de a doua, au ajuns la poarta de fier care duce în cetate; și ea li s'a deschis singură. Și ieșind, au trecut într'o uliță, și deodată îngerul s'a îndepărtat de la el.

¹¹ Și Petru, venindu-și în sine, a zis: „Acum cu adevărat știu că Domnul l-a trimis pe îngerul Său și m'a scăpat din mâna lui Irod și din toate câte aștepta poporul Iudeilor”.

¹² Și chibzuind el, a venit la casa Mariei, mama lui Ioan, cel numit și Marcu⁴, unde mulți erau adunați și se rugau.

¹³ Și bătând Petru la ușa de la poartă, o slujnică cu numele Roda s'a dus să asculte.

¹⁴ Și cunoscând ea vocea lui Petru, de bucurie n'a deschis ușa, ci a alergat în-lăuntru și a spus că Petru stă în fața porții.

¹⁵ Iar ei au zis: „Ai înnebunit...”. Dar ea stăruia că așa este. Iar ei ziceau: „E

⁴Marcu, văr al lui Barnaba, viitor însoțitor al Apostolului Pavel și autor al celei de a doua Evanghelii (vezi nota de la Mc 14, 52).

îngerul lui... ”⁵.

16 Dar Petru bătea mereu în poartă. Și deschizându-i, l-au văzut și au rămas uimiți.

17 Și făcându-le semn cu mâna să tacă, le-a istorisit cum l-a scos Domnul pe el din temniță. Și a zis: „Spuneți acestea lui Iacob⁶ și fraților! Și ieșind, s’a dus în alt loc”.

18 Și dacă s’a făcut ziuă, nu mică a fost tulburarea între ostași: „Oare ce s’a făcut Petru?... ”.

19 Și cerându-l Irod și negăsindu-l, după ce i-a cercetat pe străjeri a poruncit să fie uciși. Și el, coborând din Iudeea la Cezareea, a rămas acolo.

20 Și Irod era mânios pe locuitorii din Tir și din Sidon. Dar ei într’un singur cuget au venit la el; și înduplecându-l pe Blast, care era cămărașul regelui, cereau pace; că țara lor se hrănea din aceea a regelui⁷.

21 Și într’o anume zi, mai dinainte rânduită, îmbrăcându-se Irod în vestmânt regesc și șezând în tribună, le vorbea;

22 iar poporul striga: „Glas dumnezeiesc este acesta, nu omenesc!... ”⁸.

23 Și îndată îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu lui Dumnezeu I-a dat

⁵Referință la îngerul personal păzitor (vezi Mt 18, 10) sau slujitor al omului (vezi Evr 1, 14); credința populară îi atribuia uneori și ipostaze de dublură, prezumție explicabilă aici prin starea de uimire.

⁶Iacob, supranumit „fratele Domnului” (Ga 1, 19); cel care a deținut și calitatea de episcop, conducând, până la moarte, Biserica din Ierusalim.

⁷Tirul și Sidonul, orașe maritime, importau alimente din țările agricole vecine ale Palestinei. Conflictul dintre ele și Irod era, fărăndoială, de natură economică.

⁸Aclamații lingușitoare, menite să potolească mânia regelui; făceau parte din protocolul apoteozei imperiale. Irod acceptă zeificarea și e pe-depsit.

slavă. Și mâncându-l viermii, și-a dat sufletul.

24 Iar cuvântul lui Dumnezeu creștea și se înmulțea.

25 Iar Barnaba și Saul, după ce și-au îndeplinit slujba, s’au întors de la Ierusalim la Antiohia, luându-l cu ei și pe Ioan, cel numit Marcu.

13

Saul și Barnaba, în cea dintâi călătorie misionară, propovăduiesc în Cipru și în Antiohia Pisidiei.

1 Și erau în Biserica din Antiohia profeți și învățători: Barnaba și Simeon, ce se numea Niger, Luciu Cireneul, Manain, cel care fusese crescut împreună cu Irod tetrarhul, și Saul.

2 Și pe când slujeau Domnului și posteau, Duhul Sfânt a zis: „Osebiți-Mi pe Barnaba și pe Saul, pentru lucrarea la care i-am chemat”.

3 Atunci, postind și rugându-se, și-au pus mâinile peste ei¹ și i-au lăsat să plece.

4 Astfel că ei, trimiși de Duhul Sfânt, au coborât la Seleucia și de acolo au plecat cu corabia la Cipru².

5 Și ajungând în Salamina, au vestit cuvântul lui Dumnezeu în sinagogile Iudeilor. Și-l aveau și pe Ioan³ ca slujii-

¹În cazul de față, punerea mâinilor nu are aceeași semnificație și același conținut ca în 6, 6 și 14, 23, adică nu e o hirotonie, ci doar gestul solemn prin care celor doi li se dă binecuvântarea de a pleca în misiune.

²Cipru e țara de baștină a lui Barnaba (FA 4, 36).

³În Noul Testament, Ioan Marcu e numit, circumstanțial, când cu amândouă numele, când cu numai unul din ele, dar e una și aceeași persoană.

tor.

⁶ Și străbătând toată insula până la Pafos, au găsit pe un oarecare bărbat iudeu, vrăjitor, profet mincinos, al cărui nume era Bariisus,

⁷ care era împreună cu proconsulul Sergius Paulus, bărbat înțelept. Acesta, chemându-i la sine pe Barnaba și pe Saul, dorea să audă cuvântul lui Dumnezeu.

⁸ Dar le stătea împotriva Elimas vrăjitorul – căci așa se tâlcuiește numele lui –, căutând să-l întoarcă pe proconsulul de la credință.

⁹ Dar Saul – care se numește și Pavel⁴ –, plin fiind de Duh Sfânt, s'a uitat țintă la el

¹⁰ și a zis: „O, tu cel plin de toată viclenia și de toată înșelăciunea, fiu al diavolului, vrăjmaș a toată dreptatea, n'ai să încetezi a strâmba căile Domnului cele drepte?

¹¹ Și acum, iată mâna Domnului este asupra-ți și vei fi orb și soarele nu-l vei mai vedea până la o vreme!” Și îndată a căzut peste el pâclă și întuneric; și dibuind împrejur, căuta pe cineva să-l ducă de mână.

¹² Atunci proconsulul, văzând ce se făcuse, a crezut, foarte mirat de învățătura Domnului.

¹³ Și plecând cu corabia de la Pafos, Pavel și cei împreună cu el au venit la Perga Pamfiliei. Iar Ioan, despărțindu-se de ei, s'a întors la Ierusalim.

¹⁴ Iar ei, trecând de Perga, au ajuns la

⁴De îndată ce Saul (Savlos) își începe contactele misionare cu mediile greco-romane, Luca preferă să-i pronunțe numele prin corespondența sa grecesc, devenit apoi latin (Pavlos, Paulus). Grafia și pronunția românescului Pavel derivă din greacă.

Antiohia Pisidiei⁵; și intrând în sinagogă într'o zi de sâmbătă, s'au așezat.

¹⁵ Și după citirea legii și a profețiilor, mai-marii sinagogii au trimis la ei, zicându-le: Bărbați frați, dacă aveți vreun cuvânt de mângâiere către popor, vorbiți!

¹⁶ Și ridicându-se Pavel și făcându-le semn cu mâna, a zis: „Bărbați israeliți și voi, cei temători de Dumnezeu⁶, ascultați:

¹⁷ Dumnezeuul acestui popor al lui Israel i-a ales pe părinții noștri, și pe popor l-a înălțat când era străin pe pământul Egiptului, și cu braț înalt i-a scos de acolo.

¹⁸ Și vreme ca de patruzeci de ani i-a hrănit⁷ în pustie.

¹⁹ Și nimicind șapte neamuri în țara Canaanului, pământul acela l-a dat lor spre moștenire.

²⁰ Și după acestea, ca la patru sute cincizeci de ani, le-a dat judecători, până la Samuel profetul.

²¹ Și după aceea au cerut rege și Dumnezeu le-a dat pe Saul, fiul lui Chiș, bărbat din seminția lui Veniamin, timp de patruzeci de ani.

²² Și înlăturându-l, le-a ridicat rege pe David, despre care a zis, mărturisind:

⁵Pisidia, regiune muntoasă în Asia Mică.

⁶Pavel are două categorii de ascultători: evrei prin naștere, pe de-o parte, și „temători de Dumnezeu”, asemenea lui Corneliu sutașul (FA 10, 2), pe de alta.

⁷În manuscrisele grecești există și o variantă (adoptată de unii traducători români și occidentali): „le-a răbdat năravurile”. Aceasta, datorită apropierii grafice dintre două cuvinte: trophoréo = a suporta comportamentul cuiva, și trophoréo = a hrăni. Opțiunea de față e determinată de context: hrănirea în pustie face parte din seria binefacerilor lui Dumnezeu față de Israel.

Aflatu-l-am pe David al lui Iesei, bărbat după inima Mea, care va face toate voile Mele.

²³ Din urmașii acestuia i-a adus Dumnezeu lui Israel un Mântuitor, potrivit făgăduinței, pe Iisus.

²⁴ Încă înainte de venirea Lui, Ioan propovăduise botezul pocăinței la tot poporul lui Israel.

²⁵ Iar pe când Ioan își împlinea călătoria⁸, zicea: Eu nu sunt ce credeți voi că sunt. Dar iată, vine după mine Cel căruia eu nu sunt vrednic să-I dezleg încălțăminte de picioarelor!

²⁶ Bărbați frați, fii din neamul lui Avraam și cei dintre voi temători de Dumnezeu, către voi a fost trimis cuvântul acestei mântuirii⁹.

²⁷ Pentru că cei ce locuiesc în Ierusalim și mai-marii lor, necunoscându-L și osândindu-L, au plinit glasurile profeților ce se citesc în fiecare sâmbătă.

²⁸ Și fără să fi găsit în El nici o vină vrednică de moarte, i-au cerut lui Pilat să-L omoare.

²⁹ Iar când au săvârșit toate cele scrise despre El, L-au coborât de pe cruce și L-au pus în mormânt.

³⁰ Dar Dumnezeu L-a înviat din morți.

³¹ Timp de mai multe zile El li S'a arătat celor care împreună cu El s'au suit din Galileea la Ierusalim și care acum sunt martorii Lui către popor.

³² Și noi vă binevestim făgăduința făcută părinților,

³³ că pe aceasta Dumnezeu ne-a plinit-o nouă, copiii lor, înviindu-L pe Iisus;

⁸Literal: alergarea. Spre sfârșitul misiunii sale.

⁹Strategie oratorică, prin care Pavel le acordă Evreilor din diaspora un ascendent moral față de cei din Ierusalim, cu scopul de a-i capta.

așa cum este scris și în psalmul al doilea: Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut.

³⁴ Și că L-a înviat din morți și că El nu Se va mai întoarce la stricăciune, a spus-o astfel: Vă voi da vouă pe cele sfinte și vrednice de crezare ale lui David¹⁰.

³⁵ De aceea, și în alt loc zice: Pe Sfântul Tău nu-L vei lăsa să vadă stricăciune.

³⁶ Pentru că David, după ce în vremea sa i-a slujit voii lui Dumnezeu, a adormit și li s'a adăugat părinților săi și a văzut stricăciune;

³⁷ dar Acela pe Care Dumnezeu L-a înviat n'a văzut stricăciune.

³⁸ Cunoscut deci să vă fie vouă, bărbați frați, că prin Acesta vi se vestește vouă iertarea păcatelor

³⁹ și că'ntru El oricine crede este îndreptățit de către toate câte n'ați putut voi să fiți îndreptățiți în legea lui Moise¹¹.

⁴⁰ Deci luați aminte să nu vină peste voi ceea ce s'a zis în profeți:

⁴¹ Vedeți, voi, cei ce disprețuiți, și minunați-vă și pieriți, că Eu în zilele voastre lucrez un lucru pe care nu-l veți crede dacă vi-l va spune cineva⁷.

⁴² Și ieșind ei din sinagoga Iudeilor, păgânii îi rugau ca aceste cuvinte să li se grăiască lor în sâmbăta viitoare.

⁴³ După ce s'a terminat adunarea, mulți dintre Iudei și dintre prozeliții cucernici au mers după Pavel și după

¹⁰Citat liber din Is 55, 3. Făgăduințele date de Dumnezeu lui David vor fi transferate urmașilor lui și se vor plini prin învierea lui Iisus Hristos.

¹¹A fi (cineva) îndreptățit: a i se oferi elementele prin care el să fie socotit drept înaintea lui Dumnezeu; apt pentru mântuire. Termen fundamental în teologia paulină.

Barnaba, care le vorbeau și-i îndemneau să stăruie în harul lui Dumnezeu.

44 Iar în sâmbăta următoare, aproape toată cetatea s'a adunat să audă cuvântul lui Dumnezeu.

45 Dar Iudeii, văzând mulțimile, s'au umplut de invidie și vorbeau împotriva celor spuse de Pavel, încontrându-se și defăimând.

46 Iar Pavel și Barnaba le-au zis cu îndrăznire: „Vouă trebuia să vi se grăiască mai întâi cuvântul lui Dumnezeu, dar de vreme ce îl lepădați și vă judecați pe voi înșivă nevrednici de viața veșnică, iată, ne îndreptăm către păgâni.

47 Fiindcă așa ne-a poruncit nouă Domnul: Te-am pus spre lumină neamurilor¹², ca să fii Tu spre mântuire până la marginea pământului”.

48 Iar neamurile, auzind, se bucurau și slăveau cuvântul lui Dumnezeu; și câți erau rânduiți spre viață veșnică¹³ au crezut;

49 iar cuvântul Domnului se răspândea prin tot ținutul.

50 Dar Iudeii au întărâtat pe femeile cucernice și de cinste și pe fruntașii cetății și au ridicat prigoană împotriva lui Pavel și a lui Barnaba și i-au scos din hotarele lor.

51 Iar ei, scuturându-și asupra lor praful de pe picioare, au venit la Iconiu;

¹²Grecesul *éthne* îi desemnează pe neidei, pe cei netăiați împrejur. În funcție de context, el e tradus când prin „păgâni” (vezi versetele 42, 46), când prin „neamuri”, dar însemnând același lucru. Cuvântul are însă și un înțeles general: limbi, etnii, nații, popoare, neamuri (ale pământului), ca în Mt 25,32.

¹³Cei ale căror nume sunt scrise în „Cartea Vieții”. Expresie folosită în Noul Testament cu înțelesul că viața veșnică este un dar al lui Dumnezeu și se dobândește prin Iisus Hristos.

52 și ucenicii se umpleau de bucurie și de Duh Sfânt.

14

Pavel și Barnaba propovăduiesc în Iconiu, Listra, Derbe și se întorc la Antiohia.

1 Și a fost că în Iconiu ei au intrat împreună în sinagoga Iudeilor și în așa fel au vorbit, încât o mare mulțime din Iudei și din Elini au crezut.

2 Dar Iudeii care n'au crezut au răsculat sufletele păgânilor și le-au înrăit împotriva fraților.

3 Așadar, ei au stat acolo multă vreme, cu îndrăznire grăind întru Domnul, Cel ce pentru cuvântul harului Său dădea mărturie făcând semne și minuni prin mâinile lor.

4 Și mulțimea din cetate s'a dezbinat; și unii țineau cu Iudeii, iar alții țineau cu apostolii.

5 Iar când păgânii și Iudeii, împreună cu mai-marii lor, s'au pornit să-i ocărăscă și să-i ucidă cu pietre,

6 ei și-au dat seama și au fugit în cetățile Licaoniei, la Listra și Derbe și'n ținutul dimprejur;

7 și binevesteau acolo.

8 Și în Listra era șezând jos un om neputincios de picioare, fiind olog din pântecul maicii sale și care nu umblase niciodată.

9 El îl asculta pe Pavel când vorbea. Iar acesta, cătând spre el și văzând că are credință să fie vindecat,

10 a zis cu glas puternic: „Ridică-te drept pe picioarele tale!” Și el a sărit și a umblat.

11 Iar mulțimile, văzând ceea ce făcuse Pavel, și-au ridicat glasul în limba licaonă¹, zicând: „Zei, luând chip de oameni, s’au coborât la noi...”.

12 Și pe Barnaba îl numeau Zeus; iar pe Pavel, Hermes, fiindcă el era purtătorul cuvântului².

13 Iar preotul lui Zeus, al cărui templu era în fața cetății, a adus la porți tauri și cununi și împreună cu mulțimile voia să le aducă jertfă.

14 Și auzind apostolii Barnaba și Pavel, și-au rupt veșmintele și au sărit în mulțime, strigând

15 și zicând: „Bărbaților, de ce faceți asta?... Și noi suntem oameni tot atât de pătimitori ca și voi³, care însă vă binevestim vouă ca de la deșertăciunile acestea să vă întoarceți către Dumnezeu Cel-Viu, Care a făcut cerul și pământul, marea și toate cele ce sunt într’însele

16 și Care’n veacurile trecute a lăsat ca toate neamurile să meargă’n căile lor,

17 deși El pe Sine nu S’a lăsat nemărturisit, făcându-vă bine, dându-vă din cer ploi și timpuri roditoare, umplându-vă inimile de hrană și de bucurie”.

18 Și acestea zicând, de-abia au potolit mulțimile să nu le aducă jertfă.

19 Dar de la Antiohia și de la Iconiu au venit Iudei care, înduplecând mul-

țimile, l-au lovit pe Pavel cu pietre; și l-au târât afară din cetate, crezând că a murit.

20 Dar înconjurându-l ucenicii, el s’a sculat și a intrat în cetate. Și a doua zi s’a dus cu Barnaba la Derbe.

21 Și binevestind ei în cetatea aceea și făcând ucenici mulți, s’au înapoiat la Listra, la Iconiu și la Antiohia,

22 întărind sufletele ucenicilor și îndemnându-i să stăruie în credință, că „prin multe neazuri trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu”.

23 Și hirotonindu-le preoți în fiecare Biserică⁴, rugându-se cu postiri, i-au încredințat Domnului în Care crezuseră.

24 Și străbătând Pisidia, au venit în Pamfilia.

25 Și după ce au grăit cuvântul Domnului în Perga, au coborât la Atalia.

26 Și de acolo au mers cu corabia spre Antiohia, de unde fuseseră ei încredințați harului lui Dumnezeu spre lucrarea pe care-au împlinit-o.

27 Și venind și adunând Biserica, au vestit câte a făcut Dumnezeu cu ei și că El le-a deschis păgânilor ușa credinței.

28 Și nu puțină vreme au rămas acolo cu ucenicii.

15

Sinodul de la Ierusalim. Scrisoarea apostolilor către Biserica din

⁴Din text reiese că: Pavel și Barnaba au întemeiat Biserici locale; preoții acestora nu au fost aleși de popor, ci desemnați direct de cei doi apostoli și hirotoniți prin punerea mâinilor (vezi și Tit 1, 5). Grecesul heirotonéo înseamnă a alege pe cineva prin ridicare de mâini (când e vorba de mulțime) sau prin punerea mâinilor (când e vorba de un singur oficiant sau de câțiva).

¹Limba obișnuită a localnicilor. Altfel, limba oficială era latina, în timp ce cărturarii și oamenii de afaceri foloseau greaca.

²Hermes era zeul elocinței și purtătorul de cuvânt al zeilor. Mărturie că Pavel impunea prin marele său talent oratoric. De notat că localnicii vor fi păstrat în memorie mitul potrivit căruia Zeus și Hermes, sub înfățișare omenească, i-au vizitat pe Baucis și Filimon și le-au răsplătit ospitalitatea.

³= De aceeași natură.

Antiohia. Despărțindu-se de Barnaba, Pavel și-l alătură pe Sila în cea de a doua călătorie misionară.

¹ Și unii, coborându-se din Iudeea, învățau pe frați că: „Dacă nu vă tăiați împrejur, după predania lui Moise, nu vă puteți mântui”.

² Și după ce nu puțină împotrivire și gălceavă au făcut ei asupra lui Pavel și Barnaba, au rânduit ca Pavel și Barnaba și alți câțiva dintre ei să se suie la apostolii și la preoții din Ierusalim pentru această întrebare.

³ Așadar, trimiși fiind ei de Biserică, au trecut prin Fenicia și prin Samaria, istorisind despre revenirea păgânilor; și mare bucurie le făceau tuturor fraților.

⁴ Și sosind ei la Ierusalim, au fost primiți de Biserică și de apostoli și de preoți și au vestit câte a făcut Dumnezeu cu ei.

⁵ Dar unii din eresul fariseilor care deveniseră credincioși s’au ridicat zicând că pe aceia trebuie să-i taie împrejur și să le poruncească a păzi Legea lui Moise.

⁶ Drept aceea, apostolii și preoții s’au adunat să cerceteze această pricină¹.

⁷ Și multă cercetare făcându-se, s’au ridicat Petru și le-a zis: „Bărbați frați, voi știți că din primele zile Dumnezeu m’au ales între voi, ca prin gura mea să audă neamurile cuvântul Evangheliei și să creadă.

¹Adunare consemnată în istoria bisericească drept Sinodul Apostolic de la Ierusalim, defini-toriu pentru modul sobornicesc în care Biserica își rezolvă problemele importante. În fond, adunarea fusese convocată pentru a discuta și hotărâ asupra viitorului însuși al Bisericii. În disputa dintre iudaizanți și liberali, Sinodul s’au pronunțat în favoarea celor din urmă, dar într’o formulă foarte delicată și elastică (vezi mai departe).

⁸ Și Dumnezeu, Cel ce cunoaște inimile, le-a dat mărturie dându-le pe Duhul Sfânt așa ca și nouă;

⁹ și curățindu-le inimile prin credință, între ei și noi n’au făcut nici o deosebire.

¹⁰ Așadar, de ce-L ispitiți voi acum pe Dumnezeu și vreți să puneți pe grumazul ucenicilor un jug pe care nici părinții noștri și nici noi n’am fost în stare să-l purtăm?

¹¹ Credem însă că prin harul Domnului nostru Iisus Hristos ne vom mântui în același chip ca și ei”.

¹² Și a tăcut toată mulțimea și-i asculta pe Barnaba și pe Pavel, care istorisneau câte semne și minuni a făcut Dumnezeu prin ei între neamuri.

¹³ Și după ce au tăcut ei, a răspuns Iacob, zicând: „Bărbați frați, ascultați-mă!:

¹⁴ Simeon² a istorisit cum Dumnezeu încă de la’nceput S’au îngrijit să ia dintre neamuri un popor pentru numele Său.

¹⁵ Și cu aceasta se potrivesc cuvintele profetilor, precum este scris:

¹⁶ După acestea Mă voi întoarce și din nou voi clădi cortul cel căzut al lui David, și pe cele dărâmate ale lui din nou le voi clădi și pe el îl voi îndrepta,

¹⁷ ca să-L caute pe Domnul ceilalți oameni și toate neamurile asupra cărora s’au chemat numele Meu, zice Domnul Cel ce a făcut acestea.

¹⁸ Din veac Îi sunt cunoscute lui Dumnezeu toate lucrurile Lui.

¹⁹ De aceea eu socotesc să nu-i tulburăm pe cei ce dintre păgâni se întorc la Dumnezeu,

²Altă formă a lui Simon, primul nume al lui Petru.

20 ci să le scriem să se ferească de în-
tinările idolilor³ și de desfrâu și de su-
grumate⁴ și de sânge.

21 Căci Moise își are din timpuri vechi
propovăduitorii săi în toate cetățile și
este citit în sinagogi în fiecare sâm-
bătă”.

22 Atunci apostolii și preoții, cu toată
Biserica, au hotărât să aleagă bărbați
dintre ei și să-i trimită în Antiohia cu
Pavel și cu Barnaba: pe Iuda, cel nu-
mit Barsaba și pe Sila, bărbați cu vază
între frați,

23 prin mâinile lor scriind acestea:
„Apostolii și preoții și frații, fraților
care sunt dintre neamuri în Antiohia
și în Siria și în Cilicia, salutare!

24 Deoarece am auzit că unii dintre noi,
fără să fi avut porunca noastră, au ve-
nit și v’au tulburat cu vorbele lor și v’au
răvășit sufletele, zicând că voi trebuie
să vă tăiați împrejur și să păziți legea,

25 noi într’un singur gând am hotărât
să trimitem la voi bărbați aleși, împrе-
ună cu iubiții noștri Barnaba și Pavel,

26 oameni care și-au pus viața pentru
numele Domnului nostru Iisus Hris-
tos.

27 Drept aceea, i-am trimis pe Iuda și
pe Sila, care prin cuvânt vă vor vesti și
ei aceleași lucruri.

28 Aceasta, pentru că Duhul Sfânt și
noi am hotărât asupra-vă să nu vi se
pună nici o altă povară pe deasupra ce-
lor ce sunt de neapărată trebuință:

29 Să vă feriți de cele jertfite idolilor și
de sânge și de sugrumate și de desfrâu;
de vă veți păzi de ele, bine veți face.
Fiți sănătoși!”

³Carnea animalelor jertfite idolilor.

⁴Carne de animale sugrumate.

30 Fiind ei așadar cu calea deschisă, au
coborât la Antiohia; și adunând mulți-
mea, au dat scrisoarea.

31 Și citind-o aceia, s’au bucurat de
mângâiere⁵.

32 Iar Iuda și Sila, fiind și ei profeți,
prin multe cuvântări i-au mângâiat pe
frați și i-au întărit.

33 Și rămânând ei acolo câtăva vreme,
cu pace le-au dat frații cale deschisă că-
tre cei ce i-au trimis.

34 Dar Sila s’a hotărât să rămână cu ei;
și Iuda a plecat singur la Ierusalim.

35 Iar Pavel și Barnaba stăteau în Anti-
ohia, împreună cu mulți alții, învățând
și binevestind cuvântul Domnului.

36 Și, după câteva zile, Pavel a zis că-
tre Barnaba: „Hai să ne întoarcem și
să cercetăm cum se află frații noștri în
toate cetățile în care noi am vestit cu-
vântul Domnului!”

37 Iar Barnaba voia să-l ia cu ei și pe
Ioan cel numit Marcu,

38 dar Pavel cerea să nu-l ia cu ei, fi-
indcă acela încă din Pamfilia se despăr-
țise de dânșii și nu venise alături de ei
la lucru.

39 Deci s’a iscat neînțelegere între ei,
așa încât s’au despărțit unul de altul;
și Barnaba, luându-l pe Marcu, a ple-
cat cu corabia la Cipru;

40 iar Pavel și l-a ales pe Sila și a plecat,
încredințat fiind de către frați harului
Domnului.

41 Și străbătea Siria și Cilicia, întărind
Bisericile.

⁵Păgânii respiră ușurați că obligativitatea
Legii iudaice (circumcizia) a fost eliminată din
procedura trecerii lor la creștinism

16

Timotei împreună cu Pavel și Sila. Vedenia lui Pavel asupra unui om din Macedonia. Convertirea Lidiei. Pavel și Sila întemnițați la Filipi.

¹ Și a sosit la Derbe și la Listra. Și iată era acolo un ucenic cu numele Timotei, fiul unei femei iudee credincioase, dar al cărui tată era elin,

² care avea bune mărturii de la frații din Listra și din Iconiu.

³ Pavel a voit ca acesta să vină cu el; și luându-l, l-a tăiat împrejur, din pricina Iudeilor care erau în acele locuri; că toți știau că tatăl lui era elin¹.

⁴ Și când treceau ei prin cetăți, le învățau să păzească hotărârile rânduite de apostolii și de preoții din Ierusalim.

⁵ Așadar, Bisericile se întăreau în credință și sporeau cu numărul în fiecare zi.

⁶ Și ei au străbătut Frigia și ținutul Galatiei, fiind opriți de Duhul Sfânt să grăiască în Asia² cuvântul.

⁷ Când însă au venit în Misia, încercau să meargă în Bitinia, dar Duhul lui Iisus nu i-a lăsat.

⁸ Și trecând prin Misia, au coborât la Troa³.

¹Deși Pavel nu-i acordă circumviziei nici o valoare, devine concesiv în cazul lui Timotei, pe care Iudeii l-ar fi putut învinui de apostazie dacă, născut din mamă evreică, ar fi rămas necircumcis. Actul face parte din strategia misionară a Apostolului; Timotei e rânduit să predice printre Evrei, va deveni ucenicul apropiat al lui Pavel și primul episcop al Efesului.

²Prin Asia se înțelege doar provincia romană cu acest nume, a cărei capitală era Efesul. Pavel va merge acolo ceva mai târziu și va întemeia una din cele mai puternice Biserici.

³Troa, port maritim pe coasta de nord-vest a

⁹ Și lui Pavel i s'a arătat noaptea o vedenie. Un bărbat macedonean stătea înainte-i și-l ruga, zicând: „Treci în Macedonia și ajută-ne!”

¹⁰ Și de cum a văzut el această vedenie, noi⁴ am căutat să plecăm îndată în Macedonia, înțelegând că Dumnezeu ne cheamă să le binevestim.

¹¹ Pornind noi deci de la Troa, am mers de-a dreptul la Samotracia, iar a doua zi la Neapoli⁵,

¹² și de acolo la Filipi, care este cea dintâi cetate a acestei părți a Macedoniei, și colonie⁶. Iar în această cetate am rămas câteva zile.

¹³ Și în ziua sâmbetei am ieșit în afara porții, lângă râu, unde am presupus că se fac rugăciuni⁷; și, șezând, le grăiam femeilor care se adunaseră.

¹⁴ Și o femeie cu numele Lidia, vânzătoare de porfiră din cetatea Tiatirelor, cinstitoare de Dumnezeu, asculta. Acesteia Dumnezeu i-a deschis inima să ia aminte la cele grăite de Pavel.

¹⁵ Iar după ce s'a botezat, și ea și casa ei, ne-a rugat, zicând: „Dacă voi m'ați socotit că-I sunt credincioasă Domnului, intrați în casa mea și rămâneți”. Și ne-a silit.

Asiei Mici, la cca. 15 km de Troia cea veche.

⁴Aici (16, 10-17) autorul schimbă brusc registrul istorisirii, implicându-se în persoana întâi plural, ca participant la evenimente, așa cum o va mai face în 20, 5; 21, 17; 27, 1; 28, 16. Ca fost însoțitor al lui Pavel, Luca își va fi folosit, desigur, însemnările sale de drum, uneori transcrise direct.

⁵Neapolis, oraș din sudul Macedoniei, pe locul căruia se află astăzi Kavalla.

⁶Colonie romană, Filipi era un oraș latinizat, a cărui administrație o imita pe aceea a capitalei imperiului.

⁷Evreii din Filipi nu aveau sinagogă în cetate, ci se rugau afară, lângă apă, unde-și făceau și spălările rituale.

16 Și a fost că'n timp ce ne duceam la rugăciune, ne-a întâmpinat o slujnică tânără care avea duh pitonicesc⁸ și care le aducea stăpânilor ei mult câștig prin ghicit.

17 Aceasta, ținându-se după Pavel și după noi, striga, zicând: „Acești oameni sunt robi ai Dumnezeului-Celui-Preaînalt, care vă vestesc vouă calea mântuirii...”.

18 Și pe aceasta a făcut-o timp de multe zile. Iar Pavel, supărându-se, s'a întors și i-a zis duhului: „În numele lui Iisus Hristos îți poruncesc să ieși din ea!” Și chiar în ceasul acela a ieșit.

19 Și stăpânii ei, văzând că li s'a dus nădejdea câștigului, au pus mâna pe Pavel și pe Sila și i-au târât în piață înaintea dregătorilor.

20 Și ducându-i la judecători, au zis: „Acești oameni, care sunt iudei, ne tulbură cetatea

21 și vestesc obiceiuri pe care nouă, romani fiind, nu ne este îngăduit să le primim și nici să le facem”⁹.

22 Și împotriva lor s'a ridicat și mulțimea. Și judecătorii, rupându-le hainele, au poruncit să-i bată cu vergi.

23 Și după ce le-au dat multe lovituri, i-au aruncat în temniță, poruncindu-i temnicerului să-i păzească cu grijă.

24 Acesta, primind o asemenea poruncă, i-a vârat în temnița cea mai dinlăuntru și le-a strâns picioarele'n butuci.

⁸= Facultatea de a ghici. „Duh pitonicesc”, de la șarpele Python și preoteasa-prezicătoare Pythia din oracolul de la Delfi, patronat de Apollo.

⁹Evreii erau liberi să-și practice propria lor religie, dar nu aveau voie să-i convertească pe Romani. Evident, acuzatorii nu fac nici o deosebire între Iudei și creștini.

25 Dar spre miezul nopții, Pavel și Sila se rugau și-I cântau laude lui Dumnezeu; iar cei înlănțuiți îi ascultau.

26 Și deodată s'a făcut cutremur mare, încât temeliile temniței s'au zguduit și îndată toate ușile s'au deschis și legăturile tuturor s'au dezlegat.

27 Și când s'a deșteptat temnicerul și a văzut ușile temniței deschise, și-a scos sabia și voia să se omoare, crezând că cei legați au fugit.

28 Dar Pavel a strigat cu glas mare, zicând: „Să nu-ți faci nici un rău, că toți suntem aici!”

29 Iar acela a cerut lumină și s'a repezit înlăuntru și, tremurând, a căzut în fața lui Pavel și a lui Sila;

30 și, scoțându-i afară, le-a zis: „Domnilor, ce trebuie să fac eu ca să mă mântuiesc?”

31 Iar ei au zis: „Crede în Domnul Iisus și te vei mântui, tu și casa ta”.

32 Și i-au grăit cuvântul Domnului, și tuturor celor din casa lui.

33 Și luându-i într'acel ceas al nopții, le-a spălat rănilor și s'a botezat îndată, el și toți ai lui.

34 Apoi i-a dus în casă și a pus masa și s'a veselit cu toată casa, pentru aceea că au crezut în Dumnezeu.

35 Și dacă s'a făcut ziuă, judecătorii i-au trimis pe lictori¹⁰, zicând: „Dă drumul oamenilor acelora!”

36 Iar temnicerul i-a spus lui Pavel aceste cuvinte, cum că judecătorii au trimis să fie lăsați liberi; „acum deci ieșiți și mergeți în pace”.

¹⁰Literal: purtători de vergi. Polițiști romani care, mai ales la paradă, purtau câte o secure cu coada îmbrăcată într'un buchet de nuiete.

37 Dar Pavel a zis către ei: „După ce că fără judecată ne-au bătut în piață, pe noi, care suntem cetățeni romani¹¹, și ne-au aruncat în temniță, acum ne scot afară pe ascuns? Ei bine, nu!, ci să vină ei înșiși să ne scoată!”

38 Și lictorii le-au spus judecătorilor aceste cuvinte. Și auzind că sunt cetățeni romani, judecătorii s’au temut.

39 Și venind acolo, i-au liniștit; și scoțându-i afară, îi rugau să plece din cetate.

40 Iar ei, după ce-au ieșit din temniță, s’au dus la casa Lidiei; și dacă i-au văzut pe frați, i-au liniștit și au plecat.

17

Tulburarea din Tesalonic. Pavel în Bereea și Atena; cuvântarea din Areopag.

1 Și după ce au trecut prin Amfipoli și Apolonia, au venit la Tesalonic¹, unde era o sinagogă a Iudeilor.

2 Și după obiceiul său, Pavel a intrat la ei și în trei sâmbete le-a grăit din Scripturi,

3 tâlcuindu-le și arătând că: „Hristos trebuia să pătimească și să învie din morți”, și că: „Acesta, Iisus pe Care vi-L vestesc eu, El este Hristosul”.

¹¹Născut în Cilicia, Pavel avea calitatea de cetățean roman. Or, cetățenii Romei nu puteau primi pedepse dezonorante cum erau, de pildă, bătaia sau crucificarea. E motivul pentru care Pavel își va da viața nu prin răstignire, ca Petru, ci prin decapitare.

¹Actualul Salonic. Capitala provinciei romane Macedonia. Oraș înfloritor, port maritim și centru comercial; avea o populație numeroasă și amestecată, inclusiv o importantă comunitate evreiască.

4 Și unii dintre ei au crezut și au trecut de partea lui Pavel și a lui Sila, și mare mulțime de Elini evlavioși² și nu puține dintre femeile de frunte.

5 Dar Iudeii, umplându-se de invidie și luând cu ei câțiva oameni răi din cei de rând, au adunat gloată și tulburau cetatea; și ducându-se la casa lui Iason, căutau să-i scoată afară înaintea poporului.

6 Dar, negăsindu-i, au târât pe Iason și pe câțiva frați la mai-marii cetății, strigând că aceia care au întors toată lumea pe dos au venit și aici

7 și Iason i-a primit la el; și ei toți lucrează împotriva poruncilor cezarului, spunând că este un alt împărat, Iisus...

8 Și au tulburat mulțimea și pe mai-marii cetății care au auzit acestea.

9 Și numai după ce au luat chezașie de la Iason și de la ceilalți, le-au dat drumul³.

10 Iar frații de’ndată i-au trimis noaptea la Bereea pe Pavel și pe Sila; care, ajungând acolo, au intrat în sinagoga Iudeilor.

11 Dar aceștia erau mai buni la suflet decât cei din Tesalonic; ei au primit cuvântul cu toată osârdia, zilnic cercetând Scripturile, dacă ele sunt așa.

12 Și au crezut mulți dintre ei și dintre femeile de cinste ale Elinilor și nu puțini dintre bărbați.

13 Dar când Iudeii din Tesalonic au aflat de cuvântul lui Dumnezeu că a fost vestit de Pavel și în Bereea, au

²Biserica din Tesalonic, întemeiată de Pavel, va fi alcătuită în marea ei majoritate din păgâni convertiți (vezi 1 Tes 1, 9).

³I-au eliberat pe cauțiune.

venit și acolo, întărâtând și tulburând mulțimile.

14 Și atunci l-au trimis frații de'ndată pe Pavel să plece spre mare; iar Sila și Timotei au rămas acolo.

15 Iar cei ce-l însoțeau pe Pavel l-au dus până la Atena; și luând ei poruncă pentru Sila și Timotei ca aceștia să vină la el cât mai curând, au plecat.

16 Iar în Atena, în timp ce Pavel îi aștepta, duhul i s'a aprins de mânie văzând că cetatea e plină de idoli.

17 Ca urmare, se lua la'ntrebări cu Iudeii și cu cei credincioși în sinagogă, și zilnic în piață cu cei ce se întâmplau să fie de față⁴.

18 Iar unii dintre filosofii epicurei și stoici⁵ se lua la vorbă cu el. Și unii ziceau: „Oare ce vrea să ne spună acest semănător de cuvinte?...”. Iar alții: „Se pare că e vestitor de zeități străine...” – pentru că el Îl binevestea pe Iisus și Învierea⁶.

19 Și l-au luat cu ei și l-au dus în Areopag⁷, zicând: „Putem să cunoaștem ce este această nouă învățătură grăită de tine?”

20 că lucruri străine-i aduci tu auzului nostru. Vrem să știm așadar ce-ar fi să fie acestea...”

⁴Pavel se adaptează cu repeziciune la mediul cultural grecesc și adoptă maniera socratică de a-și aborda interlocutorii pe stradă și'n piețele publice.

⁵Adepti ai celor două importante curente filosofice ale vremii, cu morală diferită: epicureii cultivau plăcerile vieții, în timp ce stoicii practica austeritatea.

⁶Reiese că ateniunii înțelegeau Învierea (predicată de Pavel) tot ca pe o divinitate.

⁷= Amfiteatru pentru judecăți sau dezbateri publice, situat pe colina cu același nume, nu de parte de Acropole.

21 Fiindcă toți ateniunii și străinii care locuiau acolo nu-și petreceau timpul decât spunând sau auzind ce e mai nou.

22 Și Pavel, stând ridicat în mijlocul Areopagului, a zis: „Bărbați atenieni, văd că'ntru toate sunteți foarte evlavioși;

23 căci străbătând cetatea voastră și privind la locurile voastre de'nchinare, am dat și de un altar pe care era scris: «Dumnezeului Necunoscut»⁸. Ei bine, Cel pe Care voi Îl cinștiți fără să-L cunoașteți, pe Acela vi-L vestesc eu vouă.

24 Dumnezeu, Cel ce a făcut lumea și toate cele ce sunt într'insa, fiind El Domnul cerului și al pământului, nu locuiește în temple făcute de mâini,

25 nici nu este slujit de mâini omenești, ca și cum ar avea nevoie de ceva, de vreme ce El le dă tuturor viață și suflare și totul,

26 și dintr'un sânge⁹ a făcut tot neamul oamenilor, ca să locuiască pe toată fața pământului, așezându-le vremile cele de mai'nainte rânduite și hotarele locuirii lor¹⁰,

27 pentru ca să-L caute pe Dumnezeu, doar L-or pipăi¹¹ și L-or găsi, deși El nu e departe de fiecare din noi.

⁸Altar prin care ateniunii sperau să nu-și atragă mânia unui zeu pe care ei uitaseră să-l cinstească nominal; altar la care puteau să apeleze cei ce nu știau sau nu se hotărâu căru zeu să i se închine. Genial punct de plecare pentru cuvântarea lui Pavel.

⁹Dintr'un singur om, Adam, sau dintr'o singură seminție primară.

¹⁰= Durata vieții și locul de trai. Textul se poate referi, deopotrivă, la oameni ca indivizi sau la neamurile pământului.

¹¹De-a lungul veacurilor de ignoranță, lipsiți de Revelație, oamenii încercau să-L afle pe Dumnezeu pe dibuite, așa cum pipăi prin întuneric.

28 – Că noi în El viețuim și ne mișcăm și suntem, așa cum au spus unii dintre poeții voștri: «Că neam al Lui suntem și noi»¹².

29 Așadar, fiind noi neamul lui Dumnezeu, nu trebuie să socotim că dumnezeirea este asemenea aurului sau argintului sau pietrei, cioplite de meșteșugul și plămuirea omului¹³ –.

30 Dar Dumnezeu, trecând cu vederea vremile neștiinței, la vestește acum oamenilor ca toți, de pretutindeni, să se pocăiască,

31 pentru că a hotărât o zi când întru dreptate va să judece lumea prin Bărbatul pe Care El L-a rânduit, tuturor dându-le încredere prin aceea că L-a înviat din morți¹⁴...

32 Și auzind ei despre învierea morților, unii l-au luat în râs, iar alții au zis: „Despre asta te-om asculta și altă dată...¹⁵”.

33 Așa că Pavel a plecat din mijlocul lor.

34 Dar unii bărbați i s'au alăturat și au crezut, între care și Dionisie Areopagitul¹⁶ și o femeie cu numele Damaris și alții împreună cu ei.

¹²Citat din Aratus, poet originar din Cilicia (sec. III î. H.).

¹³Aici se închide paranteza deschisă la începutul versetului 28.

¹⁴Învierea lui Iisus e garanția credinței noastre în Judecata de Apoi și în dreptatea ei.

¹⁵Pentru atenieni, ideea însăși de înviere a morților e o absurditate care nu merită măcar o discuție.

¹⁶Sub acest nume e cunoscut și celebrul scriitor bisericesc din secolul V, autorul unor importante opere de mistică creștină. Discuțiile asupra identității lui rămân încă deschise.

18

Pavel în Corint. Acvila și Priscila. Pavel se întoarce la Antiohia. A treia călătorie misionară a lui Pavel. Apollo predică în Efes.

¹ După aceea Pavel a plecat din Atena și a venit în Corint¹.

² Și găsim pe un iudeu cu numele Acvila, de neam din Pont, venit de curând din Italia, și pe Priscila, femeia lui – pentru că poruncise Claudiu ca toți Iudeii să plece din Roma² –, a venit la ei.

³ Și pentru că erau de aceeași meserie, a rămas la ei și lucrau; că erau de meserie făcători de corturi³.

⁴ Și'n fiecare sâmbătă se lua la'ntrebări în sinagogă și aducea la credință Iudei și Elini.

⁵ Iar când Sila și Timotei au venit din Macedonia, Pavel era'ntru totul robit cuvântului, mărturisindu-le Iudeilor că Iisus este Hristosul.

⁶ Și dacă ei au stat împotriva și-l defăimau, el le-a zis scuturându-și hainele: „Sângele vostru asupra capului vostru! Eu sunt curat. De acum înainte mă voi duce la păgâni!”

⁷ Și mutându-se de acolo, a venit în casa unuia cu numele Iustus⁴, cinstitor

¹Capitala provinciei Ahaia; oraș mare, romanizat, dar și cosmopolit, faimos prin libertinajul moravurilor.

²Istoricul Suetoniu consemnează edictul împăratului Claudiu, din jurul anului 49 sau 50, pentru expulzarea Evreilor din Roma. Cei doi erau deja creștini.

³Nu știm când învățase Pavel această meserie; probabil, de la părinții săi din Tars. Semnificativ e faptul că Apostolul, deși ar fi fost îndreptățit la întreținere din partea ucenicilor, a preferat să se hrănească din lucrul mâinilor sale, fapt subliniat în câteva din epistolele lui (vezi și mai jos, 20, 34).

⁴În unele variante grecești, Titus Iustus.

de Dumnezeu, a cărui casă era alături de sinagogă.

⁸ Dar Crispus, mai-marele sinagogii, a crezut în Domnul, împreună cu toată casa sa; și mulți dintre Corinteni, auzind⁵, credeau și se botezau.

⁹ Și Domnul i-a zis lui Pavel noaptea'n vedenie: „Nu te teme, ci vorbește și nu tăcea,

¹⁰ pentru că Eu cu tine sunt și nimeni nu va pune mâna pe tine să-ți faci rău. Că mult popor am Eu în cetatea aceasta”.

¹¹ Și a stat în Corint un an și șase luni, învățând între ei cuvântul lui Dumnezeu.

¹² Dar pe când Galion⁶ era proconsulul Ahaiei, Iudeii s'au ridicat toți într'un cuget împotriva lui Pavel și l-au adus la tribunal,

¹³ zicând că el împotriva legii îi înduplecă pe oameni să-L cinstească pe Dumnezeu.

¹⁴ Și când Pavel era să deschidă gura, Galion a zis către Iudei: „Dacă ar fi vorba de vreo nedreptate sau vreo faptă rea, o, Iudeilor, v'aș asculta cum se cuvine;

¹⁵ dar dacă sunt la voi întrebări asupra cuvântului și a numelor și despre legea voastră, vedeți-vă voi înșivă de ele. Judecător peste acestea eu nu vreau să fiu”.

¹⁶ Și i-a izgonit din tribunal.

¹⁷ Dar Elinii au pus mâna toți pe Sostene, mai-marele sinagogii, și-l băteau în fața tribunalului. Galion însă nu lua în seamă nimic din acestea.

⁵= Ascultându-l pe Pavel.

⁶Galion era fratele filosofului Seneca. O inscripție de la Delfi îl atestă ca proconsul al Ahaiei în anii 51 și 52.

¹⁸ Iar Pavel, după ce a stat încă multe zile, și-a luat rămas-bun de la frați și a plecat cu corabia în Siria, împreună cu Priscila și cu Acvila, după ce și-a tuns capul la Chenhreea⁷, căci făcuse o făgăduință⁸.

¹⁹ Și au sosit la Efes și i-a lăsat acolo. Dar el, intrând în sinagogă, se lua la'ntrebări cu Iudeii.

²⁰ Și când ei l-au rugat să rămână la dânzii mai multă vreme, el n'a vrut;

²¹ ci, despărțindu-se de ei, a zis: „Trebuie negreșit ca sărbătoarea care vine s'o fac la Ierusalim; dar, cu voia Domnului, mă voi întoarce iarăși la voi”. Și a plecat din Efes;

²² și dându-se jos la Cezareea⁹, s'a suit și a salutat Biserica¹⁰; și s'a coborât la Antiohia.

²³ Și după ce a stat acolo câtva timp, a plecat și a străbătut pe rând ținutul Galatiei și Frigia, întărind pe toți ucenicii.

²⁴ A sosit însă la Efes un iudeu cu numele Apollo, alexandrin de neam, bărbat iscusit la cuvânt, și puternic în Scripturi¹¹.

⁷Portul răsăritean al Corintului.

⁸Vot de nazireu, al cărui ritual implica tăierea părului. Nazireatul era o făgăduință voluntară și temporară prin care insul (bărbat sau femeie) se obliga să ducă o viață austeră, ceva în felul monahismului de mai târziu (vezi Nm 6). Votul lui Pavel e atestat și în FA 21, 24.

⁹Debarcând în portul cel mai apropiat de Ierusalim.

¹⁰Evident, Biserica din Ierusalim. S'a notat că oridecâteori Ierusalimul e menționat în Noul Testament din perspectiva unei călătorii, sfinții autori folosesc verbele „a se sui la...” sau „a se coborî de la...”; aceasta, în dublu înțeles: geografic (era mai înalt decât celelalte așezări) și spiritual (era locul jertfei și învierii lui Iisus Hristos).

¹¹Apollo va deveni un personaj cu mare influență printre creștinii din Corint (vezi 1 Co 1, 12;

²⁵ El era școlit în Calea Domnului; și fierbând cu duhul, grăia și drept învăța cele despre Iisus, deși cunoștea numai botezul lui Ioan.

²⁶ Și el a început să vorbească cu'ndrăznire în sinagogă. Dar Priscila și Acvila, auzindu-l, l-au luat cu ei și i-au arătat mai cu de-amănuntul Calea lui Dumnezeu.

²⁷ Și vrând el să treacă în Ahaia, frații l-au încurajat și le-au scris ucenicilor să-l primească. Și dacă a sosit¹², de mare ajutor le-a fost celor ce crezuseră prin har¹³.

²⁸ Căci cu tărie și'n fața tuturor îi înfrunța pe Iudei, dovedind din Scripturi că Iisus este Hristos.

19

Pavel în Efes. Fiii lui Sceva. Răscoala stârnită de argintarul Dimitrie.

¹ Și'n timp ce Apollo era în Corint, Pavel, după ce a străbătut părțile de sus, a venit la Efes¹. Și găsind câțiva ucenici,

² a zis către ei: „Primit-ați voi Duhul Sfânt când ați crezut?” Iar ei i-au zis:

³, 4-9, 21-23). Având școala alexandrină, e de presupus că era versat mai ales în interpretarea alegorică a Sfintelor Scripturi, școală pe care o vor dezvolta mai târziu Panten, Clement și Origen.

¹²În Corint, capitala Ahaiei.

¹³Cei ce au dobândit credința prin har au nevoie să și-o consolideze prin învățătură; este exact ceea ce le oferă Apollo.

¹Centru religios, politic și cultural al imperiului roman, celebru prin cultul zeiței Artemis (Diana), al cărei templu se număra printre cele șapte minuni ale lumii antice. Versiunea de față optează pentru numele latinesc al zeiței, intrat în circuitul culturii europene.

„Dar noi nici măcar n'am auzit că este Duh Sfânt...”².

³ Și el a zis: „Atunci, în ce v'ați botezat?” Ei au zis: „În botezul lui Ioan”.

⁴ Iar Pavel a zis: „Ioan a botezat cu botezul pocăinței, spunându-i poporului să creadă în Cel ce avea să vină după el, adică în Iisus Hristos”.

⁵ Și dacă ei au auzit, s'au botezat în numele Domnului Iisus.

⁶ Și punându-și Pavel mâinile peste ei, Duhul Sfânt a venit asupra lor și vorbeau în limbi și profetizau³.

⁷ Și erau de toți ca la doisprezece bărbați.

⁸ Și el, intrând în sinagogă, a vorbit cu'ndrăznire timp de trei luni, luându-se cu ei la'ntrebări și încredințându-i despre împărăția lui Dumnezeu.

⁹ Dar fiindcă unii erau împietriți și nu se înduplecau, bârfind Calea Domnului înaintea mulțimii, Pavel s'a despărțit de ei și i-a luat deoparte pe ucenici și vorbea zilnic în școala lui Tiranus⁴.

¹⁰ Și aceasta a ținut vreme de doi ani, așa încât toți cei ce locuiau în Asia, și Iudei și Elini, au auzit cuvântul Domnului.

¹¹ Și Dumnezeu făcea prin mâinile lui Pavel minuni puțin obișnuite,

¹² până acolo încât basmale sau șorțuri de pe trupul său erau aduse peste cei

²Ignoranța acestor ucenici nu se referă la existența în sine a Sfântului Duh, pe care vor fi cunoscut-o din Vechiul Testament, ci la lucrarea Lui în Biserică.

³Li se dăruise harisma glosolaliei (capacitatea de a vorbi în limbi străine). Pentru harisma profeției vezi nota de la 11,27.

⁴Tiranus, profesor de retorică în Efes, care avea o școală publică. Unele manuscrise vechi precizează că Pavel își ținea cursul între orele 11-16 (când localul nu era folosit din cauza zăpușelii).

bolnavi și bolile se îndepărtau de ei, iar duhurile cele rele ieșeau dintr'înșii.

13 Și unii dintre Iudeii care umblau din loc în loc scoțând demoni⁵ au început ca peste cei ce aveau duhuri rele să cheme numele Domnului Iisus, zicând: „Vă jur pe Iisus pe care-L propovăduiește Pavel!...”⁶.

14 Iar cei ce făceau aceasta erau cei șapte fii ai lui Sceva, arhieru iudeu.

15 Și răspunzând duhul cel rău, le-a zis: „Pe Iisus îl cunosc, și pe Pavel îl știu, dar voi cine sunteți?...”.

16 Și sărind asupra lor omul în care era duhul cel rău, i-a biruit și într'atâta i-a copleșit, încât ei au fugit goi și răniți din casa aceea.

17 Și acest lucru s'a făcut cunoscut tuturor Iudeilor și Elinilor care locuiau în Efes; și frică a căzut peste ei toți și se mărea numele Domnului Iisus.

18 Și mulți dintre cei ce crezuseră veneau să se mărturisească și să-și spună faptele.

19 Iar mulți dintre cei ce făcuseră vrăjitorie și-au adus cărțile și le ardeau în fața tuturor. Și le-au socotit prețul și au găsit cincizeci de mii de arginți⁷.

20 Astfel creștea cu putere cuvântul Domnului și se întărea.

21 Și după ce s'au săvârșit acestea, Pavel și-a pus în gând să treacă prin Macedonia și prin Ahaia și să se ducă la

Ierusalim, zicând că: „După ce voi fi acolo, trebuie să văd și Roma”.

22 Și trimițând în Macedonia pe doi din cei ce-l slujeau, pe Timotei și pe Erast, el a rămas o vreme în Asia.

23 Și în vremea aceea nu mică tulburare s'a făcut cu privire la Calea Domnului.

24 Că un argintar cu numele Dimitrie, care făcea în argint temple mici ale Dianei⁸ și nu puțin de lucru le aducea meșterilor săi,

25 i-a adunat pe ei și pe cei ce lucrau unele ca acestea și le-a zis: „Bărbaților, voi știți că din această lucrare ne este câștigul.

26 Și voi vedeți și auziți că nu numai în Efes, ci aproape în toată Asia, acest Pavel a'nduplecat și a'ntors multă mulțime, zicând că cei făcuți de mâini nu sunt dumnezei.

27 Astfel că nu numai meseria noastră este în primejdie să ajungă fără trecere, dar și templul mării zeițe Diana să fie socotit o nimica-toată și nimicată să-i fie și ei măreția, a celei pe care toată Asia și toată lumea o cinstește...”.

28 Și auzind ei și umplându-se de mânie, strigau, zicând: „Mare este Diana Efesenilor!”

29 Și toată cetatea s'a umplut de tulburare și au pornit într'un cuget la teatru, târându-i cu ei și pe macedonenii Gaiu și Aristarh, însoțitorii lui Pavel.

30 Iar Pavel voia să intre în mijlocul poporului, dar ucenicii nu l-au lăsat;

31 de asemenea, și unii dintre dregătorii Asiei, care îi erau prieteni, au trimis la el și-l rugau să nu se ducă la teatru.

⁸= Statuete ale zeiței și replici în miniatură ale templului.

⁵Exorcști itineranți.

⁶Izvoarele iudaice și păgâne atestă că o seamă de exorcști necreștini invocau numele Domnului Iisus Hristos asupra celor posedați de demoni; evident, nu în virtutea credinței, ci ca pe o formulă magică. O astfel de practică începuse încă din vremea lui Iisus: vezi Mc 9, 38-39.

⁷Efesul era atât de faimos prin practica magiei, încât cărțile de acest fel erau numite deseori „scrieri efesene”.

32 Deci unii strigau una, alții strigau alta, că adunarea era învălmășită și cei mai mulți nu știau pentru ce s'au adunat acolo.

33 Iar unii din mulțime l-au scos la iveală pe Alexandru, pe care Iudeii îl împinseseră înainte. Iar Alexandru făcea semn cu mâna și voia să se apere înaintea poporului;

34 dar ei, de'ndată ce au cunoscut că e iudeu, toți într'un glas au strigat aproape două ceasuri: „Mare este Diana Efesenilor!...”.

35 Iar secretarul⁹, potolind mulțimea, a zis: „Bărbați efeseni! Cine oare'ntre oameni este acela care să nu știe că cetatea Efesenilor este păzitoarea templului Dianeii celei mari și a statuii ei celei căzute din cer?

36 Așadar, fiind acestea mai presus de orice îndoială, trebuie să vă liniștiți și să nu faceți nimic nesăbuit.

37 Că ați adus pe bărbații aceștia, care nu sunt nici furi de cele sfinte și nici n'o defaimă pe zeița voastră.

38 Deci dacă Dimitrie și meșterii cei împreună cu el au vreo plângere împotriva cuiva, zile de judecată se țin, sunt și proconsuli; pârască-se unii pe alții!

39 iar dacă urmăriți altceva, se va dezlega în adunarea cea legiuită,

40 că'n primejdie suntem, ca pentru ziua de astăzi să fim învinuiți de răsccoală, nefiind nici o pricină prin care noi vom putea să dăm o lămurire despre vălmășagul acesta”.

41 Și pe acestea zicându-le, a eliberat adunarea.

⁹= Moderatorul; cel ce conduce discuțiile într'o adunare.

20

Pavel călătorește din nou prin Macedonia și Grecia; îl învie pe Eutihie din Troa; de la Troa la Milet; își ia rămas-bun de la Biserica Efesului.

1 Iar după ce a încetat zarva, Pavel și-a chemat ucenicii și le-a dat sfaturi; și după ce și-a luat rămas-bun, a ieșit să meargă în Macedonia.

2 Și străbătând acele părți și dându-le sfaturi cu'ndelungate cuvinte, a sosit în Grecia.

3 Și a stat acolo trei luni. Dar când era să plece în Siria¹, Iudeii au uneltit împotriva lui, și atunci el s'a hotărât să se întoarcă prin Macedonia.

4 Și au mers împreună cu el, până în Asia, Sopatru, fiul lui Pirus din Bereea², Aristarh și Secundus din Tesalonic și Gaiu din Derbe și Timotei; iar din Asia, Tihic și Trofim.

5 Aceștia au plecat înainte și ne-au așteptat în Troa.

6 Iar noi, după zilele Azimelor, am pornit cu corabia de la Filipi și în cinci zile am sosit la ei, în Troa, unde am rămas șapte zile.

7 Iar în ziua cea dintâi a săptămânii, când noi ne-am adunat să frângem pâinea³, Pavel, care avea să plece a doua

¹Din FA 19, 21 și Rm 15, 25-26 știm că Pavel se pregătea să plece la Ierusalim pentru a duce acolo ajutoarele colectate din Macedonia și Ahaia.

²Sopatru: a nu fi confundat cu Sosipatru de la Rm 16, 21.

³Euharistia duminicală (în prima zi a săptămânii iudaice) devenise o practică obișnuită a comunităților creștine. Din context înțelegem că membrii comunității s'au adunat sâmbătă seara (când începea de fapt ziua de sărbătoare), iar

zi, a stat cu ei de vorbă și și-a prelungit cuvântul până la miezul nopții.

8 Iar în odaia de sus, unde eram adunați, erau multe făclii aprinse.

9 Dar un tânăr cu numele Eutihie șede la fereastră și a fost prins de somn în timp ce Pavel vorbea îndelung; și, doborât de somn, a căzut jos de la catul al treilea; și l-au ridicat mort.

10 Dar Pavel s'a coborât și s'a aplecat peste el și l-a luat în brațe și a zis: „Nu vă tulburați, căci sufletul său este în el”.

11 Și dacă s'a suit și a frânt pâinea și a mâncat, a vorbit cu ei mult, până'n zori; și așa a plecat.

12 Iar pe tânăr l-au adus viu, și nu puțin s'au mângâiat.

13 Dar noi, venind înainte la corabie, am plutit spre Assos, ca să-l luăm de acolo pe Pavel; că el voind să meargă pe jos⁴, rânduisese astfel.

14 Și dacă ne-a întâlnit la Assos, l-am urcat cu noi și am venit la Mitilene.

15 Și de acolo, mergând cu corabia, am sosit a doua zi în fața insulei Hios. Iar în ziua următoare am ajuns în Samos; și după ce am rămas la Troghilion, a doua zi am venit la Milet.

16 Căci Pavel hotărâse să treacă cu corabia pe lângă Efes, ca să nu i se întâmple să întârzie în Asia; pentru că el se grăbea ca de ziua Cincizecimii, de i-ar fi cu putință, să fie la Ierusalim.

17 Și trimițând din Milet la Efes, i-a adunat la el pe preoții Bisericii.

„frângerea pâinii” a avut loc după miezul nopții. (De observat că Luca și-a reluat povestirea la persoana întâi plural – vezi nota de la 16, 10).

⁴Aproximativ 40 km, distanță pe care Pavel hotărâse s'o parcurgă cu picioarele, probabil singur.

18 Și dacă au venit la el, le-a zis: „Voi știți cum m'am purtat eu cu voi în toată vremea, din ziua cea dintâi când am venit în Asia,

19 slujind Domnului cu toată smerenia și cu multe lacrimi și încercări care mi s'au întâmplat prin uneltirile Iudeilor,

20 și cum nu m'am ferit ca pe toate cele folositoare să vi le vestesc și să vă învăț înaintea poporului și prin case,

21 mărturisindu-le și Iudeilor și Elinilor pocăința spre Dumnezeu și credința în Domnul nostru Iisus Hristos.

22 Iar acum iată că, legat fiind cu Duhul⁵, merg la Ierusalim fără să știu cele ce mi se vor întâmpla acolo,

23 în afară doar că Duhul Sfânt îmi mărturisește prin cetăți spunându-mi că lanțuri și necazuri mă așteaptă.

24 Dar nimic nu iau în seamă și preț nu pun pe viața mea, fără numai să-mi împlinesc călătoria și slujba pe care am primit-o de la Domnul Iisus, aceea de a mărturisi Evanghelia harului lui Dumnezeu.

25 Și acum, iată, eu știu că voi toți, cei printre care am trecut propovăduind împărăția lui Dumnezeu, nu-mi veți mai vedea fața.

26 Pentru aceea vă mărturisesc în ziua de astăzi că sunt curat de sângele tuturor⁶.

⁵Legat cu Sfântul Duh, Pavel se consideră robul Acestuia și merge acolo unde Stăpânul știe și vrea.

⁶Arhierii Iudeilor îi învinuiseră pe apostoli că aceștia vor să-i facă răspunzători de sângele lui Hristos (FA 5, 28), uitând că ei înșiși își asumeră responsabilitatea în fața lui Pilat (Mt 27, 25). E posibil ca lui Pavel să i se fi adus învinuire asemănătoare în comunitățile iudaice din Efes, Corint și Tesalonic.

27 Că nu m'am ferit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu.

28 Drept aceea, luați aminte la voi înșivă și la toată turma în care Duhul Sfânt v'a pus pe voi episcopi⁷, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care El a câștigat-o cu însuși sângele Său⁸.

29 Eu știu bine că după plecarea mea vor intra între voi lupi înverșunați care nu vor cruța turma.

30 Și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați grăind lucruri sucite, ca să-i tragă după ei pe ucenici.

31 De aceea, privegheați amintindu-vă că timp de trei ani, noaptea și ziua n'am încetat să vă sfătuiesc, cu lacrimi, pe fiecare din voi.

32 Și acum, vă încredințez lui Dumnezeu și cuvântului harului Său, cel care poate să vă zidească și să vă dea moștenire între toți cei sfințiți.

33 Argint sau aur sau haină n'am pofțit de la nimeni;

34 voi înșivă știți că mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor ce erau cu mine.

35 Pe toate vi le-am arătat, cum că astfel ostenindu-vă trebuie să-i ajutați pe cei slabi⁹ și să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci El a zis: Mai fericit este a da decât a lua".

⁷Text clar despre existența episcopatului ca treaptă harică, prin venirea și lucrarea Sfântului Duh. Literal, grecescul episkopos înseamnă supraveghetor. Imaginea de totdeauna a episcopului a fost aceea a unui păstor care veghează asupra turmei sale.

⁸Evident, cu sângele lui Iisus Hristos, dar textul vrea să pună în lumină deoființimea (consubstanțialitatea) dintre Dumnezeu-Tatăl și Dumnezeu-Fiul.

⁹Milostenia trebuie făcută din propria ta osteneală, nu din venitul nemuncit; altfel, ea nu constituie o jertfă, ci un simplu act filantropic.

36 Și după ce a spus acestea, și-a plecat genunchii și s'a rugat împreună cu ei toți.

37 Și mare plângere a fost peste toți; și căzând pe grumajii lui Pavel, îl săru-tau,

38 îndurerați mai ales de cuvântul pe care-l spusese, că n'au să-i mai vadă fața. Și l-au petrecut la corabie.

21

Călătoria lui Pavel de la Milet la Ierusalim. Pavel îl vizitează pe Iacob; Iudeii îl arestează în templu.

1 Și a fost că după ce ne-am despărțit de ei, am plecat pe apă și, mergând de-a dreptul, am venit la Cos și, a doua zi, la Rodos, iar de acolo, la Patara.

2 Și găsind o corabie care mergea în Fenicia, ne-am urcat în ea și am plecat.

3 Și după ce am zărit Ciprul și l-am lăsat la stânga, am plutit spre Siria și ne-am coborât la Tir, căci acolo avea corabia să-și descarce povara.

4 Și găsindu-i pe ucenici, am rămas acolo șapte zile. Aceștia-i spuneau lui Pavel, prin Duhul, să nu se suie la Ierusalim.

5 Și a fost că după ce am împlinit zilele, am ieșit și mergeam; și ei toți, cu femeii și copii, ne-au petrecut până afară din cetate; și plecându-ne genunchii pe țărni, ne-am rugat

6 și ne-am luat rămas-bun unii de la alții; și noi ne-am urcat în corabie, iar ei s'au întors la ale lor.

7 Iar noi, dacă am sfârșit călătoria pe apă, de la Tir am venit la Ptolemaida; și i-am îmbrățișat pe frați și am rămas la ei o zi.

8 Iar a doua zi am plecat și am venit la Cezareea. Și intrând în casa lui Filip binevestitorul, care era dintre cei șapte¹, am rămas la el.

9 Și acesta avea patru fiice fecioare care profetizau².

10 Și dac' am rămas noi acolo mai multe zile, a coborât din Iudeea un profet cu numele Agab;

11 și, venind la noi, a luat brâul lui Pavel, și-a legat picioarele și mâinile și a zis: „Aceasta zice Duhul Sfânt: Așa îl vor lega Iudeii în Ierusalim pe bărbatul al căruia este acest brâu și-l vor da în mâinile păgânilor”.

12 Și când am auzit acestea, și noi și localnicii îl rugam să nu se suie la Ierusalim.

13 Atunci a răspuns Pavel: „Ce faceți? Plângeți și-mi sfâșiați inima? Că eu sunt gata nu numai să fiu legat, ci și să mor în Ierusalim pentru numele Domnului Iisus!”

14 Și dacă el nu s'a înduplecat, noi ne-am potolit, zicând: „Facă-se voia Domnului!”

15 Iar după zilele acestea ne-am pregătit și ne suiam la Ierusalim.

16 Și împreună cu noi au venit și dintre uceniciei din Cezareea; și ei ne-au dus să găzduim la un oarecare Mnason din Cipru, vechi ucenic.

17 Și sosind noi la Ierusalim, frații ne-au primit cu bucurie.

18 Iar a doua zi, Pavel a mers cu noi la Iacob; și au venit acolo toți preoții.

19 Și după ce i-a îmbrățișat, le-a povestit cu de-amănuntul cele ce a făcut

Dumnezeu între păgâni prin slujirea lui.

20 Iar ei, auzind, slăveau pe Dumnezeu și i-au zis: „Vezi, frate, câte mii de Iudei au crezut; și toți sunt plini de râvnă pentru lege;

21 și ei au auzit despre tine că pe toți Iudeii care trăiesc printre păgâni îi înveți să se lepede de Moise, spunându-le să nu-și taie împrejur copiii, nici să umble după datini.

22 Deci, ce e de făcut? Fără'ndoială că mulțimea trebuie să se adune, fiindcă vor auzi că ai venit.

23 Așadar, fă ce-ți spunem noi: Noi avem patru bărbați care au asupra lor o făgăduință³;

24 ia-i pe aceștia, curățește-te împreună cu ei și plătește-le tu cheltuielile, pentru ca ei să-și radă capul⁴; și toți vor cunoaște că din cele ce-au auzit despre tine nimic nu este, ci că tu însuși umbli după lege și o păzești.

25 Cât despre păgânii care au crezut, noi le-am scris rostindu-ne ca ei să se ferească de ceea ce este jertfit idolilor și de sânge și de animal sugrumat și de desfrâu”.

26 Atunci Pavel, luându-i cu el pe bărbații aceia, s'a curățit împreună cu ei și a doua zi a intrat în templu să aducă la cunoștință împlinirea zilelor curățirii, când anume să fie adusă ofranda pentru fiecare din ei⁵.

³Erau, ca și Pavel, supuși votului voluntar al nazireatului, deci perfect încadrați în legea lui Moise (vezi nota de la 18,18).

⁴Cheltuielile cerute de ritualul purificării și al tunderii (minuțios consemnat în Nm 6). Pavel se tunsese la Chenhreea.

⁵Text dificil, cu variante de traducere. Se pare că stadiile noilor nazirei aveau termene diferite, care trebuiau să fie anunțate pentru programarea ritualului final al fiecăruia.

¹Unul din cei șapte diaconi (vezi 6, 5).

²Despre profetii din Biserica primară vezi nota de la 11,27.

27 Și când era să se împlinescă cele șapte zile, Iudeii din Asia, văzându-l în templu, au întărâtat toată mulțimea și au pus mâna pe el

28 strigând: „Bărbați israeliți, dați ajutor! Acesta este omul care pe toți de pretutindeni îi învață împotriva poporului și a legii și a locului acestuia; ba încă și Elini a adus în templu și a spurcat acest loc sfânt”.

29 – Că ei îl văzuseră mai înainte’n cetate pe Trofim Efeseanul împreună cu el și credeau că Pavel l-a adus în templu –.

30 Și s’a mișcat toată cetatea și s’a făcut adunare de popor; și punând mâna pe Pavel, l-au tras afară din templu și îndată au închis porțile.

31 Dar când căutau ei să-l omoare, a ajuns veste la tribunul cohorței⁶ cum că tot Ierusalimul s’a tulburat.

32 Acela, luând îndată oșteni și sutași, a alergat la ei; iar ei, văzând pe tribun și pe ostași, au încetat să-l mai bată pe Pavel.

33 Atunci tribunul s’a apropiat, a pus mâna pe el și a poruncit să fie legat cu două lanțuri; și a’ntrebat cine este el și ce-a făcut.

34 Iar în mulțime unii strigau una, alții alta; și neputând el să cunoască adevărul din pricina zarvei, a poruncit să fie dus în tabără.

35 Iar când a ajuns la trepte, a trebuit să fie purtat pe sus de ostași, din pricina întărâtării mulțimii,

36 că mulțime de popor mergea după el, strigând: „Omoară-l!...”.

⁶Comandantul cohorței staționate în fortăreața Antonia, cazarmă construită de Irod cel Mare în imediata apropiere a templului.

37 Și când acela a vrut să-l ducă’n tabără, Pavel i-a zis tribunului: „Îmi este îngăduit să-ți spun ceva?” Iar el a zis: „Știi grecește...!?”

38 nu ești tu oare egipteanul care mai zilele trecute, s’a răsculat și i-a scos în pustiu pe cei patru mii de ucigași?...⁷.

39 Și a zis Pavel: „Eu sunt iudeu din Tarsul Ciliciei, cetățean al unui oraș care nu este neînsemnat. Te rog, dă-mi voie să-i vorbesc poporului”.

40 Și dându-i-se voie, Pavel a stat în picioare pe trepte și i-a făcut poporului semn cu mâna. Și s’a făcut o mare tăcere; și el a vorbit în limba evreiască⁸, zicând:

22

Pavel se apără în fața Iudeilor din Ierusalim; mărturisește cum s’a convertit și cum a fost trimis la neamuri. Pavel și tribunul roman.

1 „Bărbați, frați și părinți, ascultați acum apărarea mea față de voi!”

2 Și auzind ei că le vorbea în limba evreiască, au făcut mai multă liniște; și el le-a zis:

3 „Eu sunt bărbat iudeu născut în Tarsul Ciliciei, dar crescut aici, în cetatea aceasta, unde la picioarele lui Gamaliel am învățat în chip amănunțit legea părintească. Fiind eu plin de râvnă pentru Dumnezeu, așa cum și voi toți sunteți astăzi,

⁷Textual: sicari; naționaliști extremiști, a căror răscoală e menționată și de istoricul Iosif Flaviu. Despre revolte asemănătoare vezi 5, 36-37.

⁸De fapt, în aramaică; ebraica propriu-zisă nu mai era vorbită de la întoarcerea Evreilor din captivitatea babilonică.

4 de moarte-am prigonit această Cale¹, legând și predând la'nchisoare atât bărbați, cât și femei,

5 așa cum însuși arhiereul îmi dă mărturie, precum și tot sfatul bătrânilor; de la care primind eu și scrisori către frați, mergeam la Damasc pentru ca și pe cei ce erau acolo să-i aduc legați la Ierusalim spre a fi pedepsiți.

6 Și a fost că'n timp ce mergeam eu și mă apropiam de Damasc, pe la amiază, deodată din cer o lumină mare a strălucit împrejurul meu².

7 Și am căzut la pământ și am auzit un glas zicându-mi: «Saule, Saule, de ce Mă prigonești?»

8 Iar eu am răspuns: «Cine ești, Doamne?» Zis-a către mine: «Eu sunt Iisus Nazarineanul, Cel pe Care tu Îl prigonești».

9 Iar cei ce erau cu mine au văzut lumina și s'au înfricoșat, dar glasul Celui ce-mi vorbea nu l-au auzit.

10 Și am zis: «Ce să fac, Doamne?» Iar Domnul mi-a zis: «Ridică-te și mergi în Damasc și acolo ți se va spune despre toate cele ce ți s'au rânduit să faci».

11 Și pentru că din pricina strălucirii acelei lumini nu mai vedeam, am venit în Damasc fiind dus de mână de către cei ce erau împreună cu mine.

12 Iar un oarecare Anania, bărbat evlavios după lege, mărturisit de toți Iudeii care erau în Damasc,

13 a venit la mine și, stându-mi alături, mi-a zis: Frate Saule, recapătă-ți vederea! Și eu în chiar ceasul acela l-am

putut vedea.

14 Iar el a zis: Dumnezeul părinților noștri pe tine de mai'nainte te-a ales, pentru ca voia Lui s'o cunoști și pe Cel-Drept să-L vezi și din gura Sa să auzi;

15 că'n fața tuturor oamenilor Îi vei fi Lui martor despre cele ce ai văzut și ai auzit.

16 Și acum, ce mai zăbovești? Ridică-te și botează-te și spală-ți păcatele, chemând numele Său.

17 Și când m'am întors la Ierusalim și mă rugam în templu, mi s'a întâmplat să fiu în extaz

18 și să-L văd zicându-mi: «Grăbește-te și ieși repede din Ierusalim, pentru că ei nu vor primi mărturia ta despre Mine!»

19 Și eu am zis: «Doamne, ei știu bine că eu prin sinagogi îi duceam la'nchisoare și-i băteam pe cei ce credeau în Tine;

20 și când se vărsa sângele lui Ștefan, ucenicul Tău, eram și eu de față și încuviințam uciderea lui și păzeam hainele celor ce-l ucideau...»

21 Și El mi-a zis: «Du-te, că Eu te voi trimite departe, la neamuri...».

22 Dar ei pân'la acest cuvânt l-au ascultat; și și-au ridicat glasul, zicând: „Ia-l de pe pământ pe unul ca acesta!, că nu e vrednic să trăiască...”.

23 Și'n timp ce ei strigau aruncându-și hainele și azvârlind praf în aer,

24 tribunul a poruncit să-l ducă în tabără, spunând să-l ia la cercetare cu biciul, ca să cunoască pentru care pricină strigau așa împotriva lui.

25 Iar când l-au întins în curele, Pavel a zis către sutașul care sta în față: „Oare

¹= Biserica lui Hristos. Pavel folosește acest ebraism pentru a nu provoca un șoc prematur și inoportun în sensibilitatea mulțimii de ascultători.

²Pentru înțelesul complet vezi nota de la 9, 3.

vă este îngăduit să biciuiți un om roman³ și nejudecat?”

²⁶ Și auzind sutașul, s'a dus la tribun să-i aducă la cunoștință și i-a zis: „Ce-ai de gând să faci?, că omul acesta e roman...”.

²⁷ Și tribunul a venit la el și i-a zis: „Spune-mi, ești roman?” Iar el a zis: „Da”.

²⁸ Și a răspuns tribunul: „Eu cu multă cheltuială am dobândit această cetățenie...” Dar Pavel a zis: „Iar eu o am prin naștere!”⁴

²⁹ Ca urmare, cei ce erau gata să-l ia la cercetare s'au îndepărtat îndată de el, iar tribunul s'a temut dac'a aflat că el e roman și că a fost legat.

³⁰ Și a doua zi, vrând el să cunoască adevărul, pentru ce anume era părât de Iudei, l-a dezlegat și a poruncit să se adune arhieriei și tot sinedriul; și aducându-l pe Pavel, l-a pus în fața lor.

23

Pavel în fața sinedriului. Uneltirea Iudeilor împotriva lui Pavel. Apostolul e dus la Cezareea.

¹ Și Pavel, uitându-se țintă la sinedriu, a zis: „Bărbați frați, eu până'n ziua de astăzi am viețuit înaintea lui Dumnezeu în toată conștiința cea bună...”.

² Dar arhierul Anania¹ le-a poruncit celor ce ședeau lângă el să-l bată peste gură.

³Evident, cetățean roman.

⁴Literal: Iar eu m'am și născut (în această cetățenie).

¹Anania, arhierul între anii 47-59, a fost asasinat în anul 66.

³ Atunci Pavel i-a zis: „Te va bate Dumnezeu pe tine, perete vărui²! Tu șezi aici să mă judeci după lege, și'mpotriva legii poruncești să mă bată?”

⁴ Iar cei ce stăteau lângă el au zis: „Îl ocărăști tu pe arhierul lui Dumnezeu?...”.

⁵ Iar Pavel a zis: „Fraților, nu știam că este arhierul; că scris este: Pe maimarele poporului tău să nu-l vorbești de rău”³.

⁶ Dar Pavel, știind că o parte sunt saduchei și cealaltă farisei, a strigat în sinedriu: „Bărbați frați! Eu sunt fariseu, fiu de farisei. Pentru nădejdea în învierea morților sunt eu judecat!”

⁷ Și când a grăit el acestea, neînțelegeri s'a iscat între farisei și saduchei, și mulțimea s'a dezbinat;

⁸ căci saduchei spun că nu este înviere, nici înger și nici duh, dar fariseii le mărturisesc și pe una, și pe cealaltă.

⁹ Și strigăt mare s'a făcut; și ridicându-se unii cărturari din partea fariseilor, se certau, zicând: „În omul acesta noi nu găsim nici un rău; iar dacă duh sau înger i-a vorbit, să nu ne împotrivim noi lui Dumnezeu!”⁴

¹⁰ Deci făcându-se mare neînțelegere și temându-se tribunul ca nu cumva Pavel să fie sfâșiat de ei, le-a poruncit ostașilor să se coboare și să-l ducă în mijlocul lor și să-l ducă în tabără.

¹¹ Iar în noaptea următoare, arătându-i-Se Domnul, i-a zis: „Îndrăznește, Pa-

²Perete de chirpici, frumos pe dinafară, dar pe dinlăuntru plin de paie și pleavă. Metafora trimite la „mormintele văruiate” din Mt 23, 27.

³Retractare strategică însoțită de ironie.

⁴Ultima propoziție lipsește din unele manuscrise grecești, dar e limpede că ea reactualizează poziția și argumentul lui Gamaliel (vezi 5, 39).

vele!, că precum ai mărturisit despre Mine la Ierusalim, așa trebuie să mărturisești și la Roma”.

12 Iar când s'a făcut ziuă, Iudeii au făcut sfat împotriva lui și s'au legat cu blestem, zicând că nici nu vor mânca și nici nu vor bea până nu-l vor ucide pe Pavel.

13 Și cei care făcuseră între ei acest jurământ erau mai mult de patruzeci;

14 și ducându-se ei la arhieriei și la bătrâni, au zis: „Noi ne-am legat cu blestem să nu gustăm nimic până ce nu-l vom ucide pe Pavel;

15 așadar, acum voi împreună cu sinedriul faceți-i cunoscut tribunului să-l coboare mâine la voi, ca având să cercetați mai cu de-amănuntul cele despre el; iar noi suntem gata să-l ucidem înainte ca el să se apropie”.

16 Dar fiul surorii lui Pavel, auzind de această uneltire, s'a dus și a intrat în tabără și i-a dat de veste lui Pavel.

17 Și Pavel l-a chemat pe unul din suțași și i-a zis: „Du-l pe tânărul acesta la tribun, că are să-i aducă ceva la cunoștință”.

18 Iar acela l-a luat și l-a dus la tribun și a zis: „Chemându-mă pe mine Pavel, cel legat, m'a rugat să-l aduc la tine pe acest tânăr, că are să-ți spună ceva”.

19 Iar tribunul l-a luat de mână, s'a dus cu el deoparte și l-a întrebat: „Ce ai să-mi aduci la cunoștință?”

20 Iar el a zis că „s'au înțeles Iudeii să te roage ca mâine să-l cobori pe Pavel la sinedriu, ca având ei să cerceteze mai cu de-amănuntul despre el;

21 dar tu să nu te'ncrezi în ei; că dintre ei îl pândesc mai mult de patruzeci de bărbați care s'au legat cu blestem să nu mănânce și nici să nu bea până nu-l vor

ucide; și acum ei sunt gata, așteptând făgăduința ta”.

22 Ca urmare, tribunul i-a dat drumul tânărului, poruncindu-i: „Să nu spui la nimeni că mi-ai făcut cunoscute acestea!”

23 Și chemând la el pe doi dintre suțași, le-a zis: „De la ceasul al treilea din noapte⁵ țineți gata două sute de ostași, șaptezeci de călăreți și două sute de sulitași, ca să meargă până la Ceza-reea;

24 și să se aducă și animale de povară⁶, ca să-l pună pe Pavel la mijloc și să-l ducă teafăr la procuratorul Felix”⁷.

25 Și a scris o scrisoare având acest cuprins:

26 „Claudius Lysias, preaputernicului procurator Felix, salutare!

27 Pe acest bărbat, prins de Iudei și având să fie ucis de ei, aflând eu că e roman, m'am dus cu oaste și l-am scos.

28 Și vrând să știu pricina pentru care îl învinuiesc, l-am coborât la sinedriul lor.

29 Și am aflat că este învinuit pentru întrebări din legea lor, dar fără să aibă vreo vină vrednică de moarte sau de lanțuri.

30 Și dându-mi-se de veste că împotriva acestui bărbat va să fie o cursă din partea Iudeilor, de'ndată l-am trimis la tine, poruncindu-le și pârâșilor săi să spună înaintea ta cele ce au asupră-i. Fii sănătos!”

31 Așadar, ostașii l-au luat pe Pavel, așa cum li se poruncise, și l-au adus

⁵Ora 9 seara.

⁶Catâri de călărie, pentru Pavel și pentru cei ce urmau să facă un cerc împrejurii.

⁷Antonius Felix, procurator al Iudeii între anii 52 și 60.

noaptea la Antipatrida.

³² Iar a doua zi, lăsându-i pe călăreți să meargă cu el, s'au întors la tabără.

³³ Și dac'au intrat ei în Cezareea, i-au dat procuratorului scrisoarea și i l-au înfățișat și pe Pavel.

³⁴ Și citind procuratorul, l-a întrebat din ce provincie este; și aflând că este din Cilicia,

³⁵ a zis: „Te voi asculta când vor veni și pârâșii tăi”. Și a poruncit să fie păzit în pretoriul lui Irod.

24

Pavel înaintea procuratorului Felix; apărarea sa față de învinuirile Iudeilor.

¹ Iar după cinci zile s'a coborât arhiepiscopul Anania cu câțiva bătrâni și cu un oarecare retor Tertul și i s'au înfățișat procuratorului împotriva lui Pavel.

² Iar după ce l-au chemat pe Pavel, Tertul a început să-l învinuiască, zicând: „Multa pace dobândită de noi prin tine și bunele întocmiri făcute acestui neam prin purtarea ta de grijă,

³ preaputernice¹ Felix, totdeauna și pretutindeni cu toată mulțumirea le primim.

⁴ Dar, ca să nu te obosesc mai mult, te rog să ne ascuți, pe scurt, cu bunătatea ta.

⁵ Că pe omul acesta noi l-am aflat ca pe o ciomă și ca pe un urzitor de răzvrătiri printre toți Iudeii din lume, fiind el

¹Preaputernice = Excelență; formulă de politețe, folosită și de Evanghelistul Luca în adresa-rea către Teofil din Roma (Lc 1, 3).

căpetenia eresului Nazarinienilor².

⁶ El a încercat să pângărească și templul; și noi l-am prins și am vrut să-l judecăm după legea noastră,

⁷ dar a venit tribunul Lysias și cu multă silnicie l-a smuls din mâinile noastre

⁸ și pârâșilor lui le-a poruncit să vină la tine. Tu însuți cercetându-l, de la el vei putea să cunoști toate învinuirile pe care i le aducem”.

⁹ Iar Iudeii susțineau laolaltă, zicând că acestea așa sunt.

¹⁰ Și când procuratorul i-a făcut semn să vorbească, Pavel a răspuns: „Știind eu că tu de mulți ani îi ești judecător acestui neam, bucuros vorbesc pentru apărarea mea.

¹¹ Tu poți să afli că nu sunt mai mult de douăsprezece zile de când m'am suit la Ierusalim ca să mă închin.

¹² Și nici în templu, nici în sinagogi și nici în cetate nu m'au găsit luându-mă la'ntrebări cu cineva sau făcând tulburare în mulțime,

¹³ nici nu pot să dovedescă cele ce spun acum împotriva mea.

¹⁴ Dar pe asta ți-o mărturisesc: că potrivit Căii pe care ei o numesc eres, așa mă închin eu Dumnezeului părinților mei, crezând în toate cele scrise în lege și în profeti,

¹⁵ având în Dumnezeu o nădejde pe care și aceștia înșiși o așteaptă, că va să fie o înviere a morților – și a dreptilor, și a nedreptilor³.

²Nazarineni = adepții lui Iisus Nazarineanul. E singurul loc în care creștinii sunt numiți astfel, dar e cunoscut că adversarii creștinismului – inclusiv primii împărați romani – i-au tratat ca pe o „sectă” evreiască, o partidă disidentă înăuntrul lumii iudaice.

³Creștinismul – vrea să demonstreze Pavel –

16 Și întru aceasta mă străduiesc și eu, ca înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor să am întotdeauna o conștiință neîntinată.

17 Iar după mulți ani am venit să-i aduc neamului meu milostenii și prinoase,

18 când niște Iudei din Asia m'au găsit, curățit⁴, în templu, dar nu cu mulțime și nici cu gâlceavă.

19 Ei, aceia, ei trebuiau să fie de față înaintea ta și să mă învinuiască, dacă aveau ceva împotriva-mi;

20 sau măcar aceștia să spună, ce nedreptate mi-au găsit când am stat înaintea sinedriului,

21 dacă nu cumva doar acest singur cuvânt pe care l-am strigat stând între ei, că pentru învierea morților sunt eu astăzi judecat de voi”.

22 Dar Felix, cunoscând mai cu deamănuntul cele despre Cale, i-a amânat, zicând: „Când se va coborî tribunul Lysias, atunci voi hotărî asupra pricinii voastre”.

23 Și i-a poruncit sutașului ca Pavel să fie păzit, dar să aibă tihnă și nimeni dintre ai lui să nu fie oprit să-i slujească.

24 Iar după câteva zile, Felix a venit cu Drusila, femeia lui, care era din neamul Iudeilor⁵, și a trimis să-l cheme pe Pavel și l-a ascultat despre credința în Hristos Iisus.

25 Și vorbind el despre dreptate și despre înfrânare și despre judecata viitoare, Felix s'a înfricoșat și i-a spus:

nu e o religie nouă, ci continuarea și desăvârșirea celei iudaice, a Vechiului Testament.

⁴= Purificat după ritualul nazireatului.

⁵Drusila era fiica cea mai mică a regelui Irod Agrippa; s'a căsătorit cu Felix după ce divorțase de regele Emesei.

„Deocamdată du-te, și când voi avea prilej te voi chema din nou...”,⁶

26 nădăjduind el totodată că Pavel îi va da bani ca să-l elibereze; de aceea trimitea după el mai des și sta de vorbă cu el.

27 Dar când s'au împlinit doi ani⁷, în locul lui Felix a urmat Porcius Festus⁸. Și vrând Felix să le fie Iudeilor pe plac, l-a lăsat pe Pavel legat⁹.

25

Pavel face apel la judecata cezarului. Apostolul în fața procuratorului Festus și a regelui Agrippa.

1 Așadar, la trei zile după ce Festus a intrat în provincie, s'a suit de la Cezareea la Ierusalim.

2 Și arhieriei și fruntașii Iudeilor i s'au rostit împotriva lui Pavel și-l rugau,

3 cerându-i să fie trimis la Ierusalim – ca o favoare împotriva lui –, pregătind ei o cursă ca să-l ucidă pe drum¹.

4 Dar Festus le-a răspuns că Pavel e păzit în Cezareea și că el însuși avea să plece curând.

5 „Așa că, a zis el, aceia dintre voi care au ceva de spus, să se coboare cu mine;

⁶Asemenea lui Ioan Botezătorul față'n față cu regele Irod Antipa (Mc 6, 17-18), Pavel răscolește conștiința unui demnitar crud, corupt și desfrânat.

⁷Doi ani era termenul maxim pentru detenția preventivă, la expirarea căruia învinuitul ne-judecat și necondamnat trebuia pus în libertate. Reținându-l pe Pavel în continuare, procuratorul Felix săvârșea un abuz de fapt și de drept.

⁸Procurator al Iudeii din anul 60 până'n 62, când moare.

⁹= Închis.

¹Transferul trebuia să-i fie prezentat lui Pavel ca un hatâr (ceea ce se va întâmpla – vezi v. 9), care însă urma să se întoarcă împotriva lui.

și dacă e ceva rău în acest bărbat, să-l învinovățească”.

6 Și rămânând la ei nu mai mult de opt sau zece zile, s'a coborât în Cezareea; iar a doua zi s'a așezat în scaunul de judecată și a poruncit să fie adus Pavel.

7 Și venind acesta, Iudeii coborâți din Ierusalim l-au înconjurat și aduceau împotriva-i multe și grele învinuiri, pe care nu puteau să le dovedească.

8 Pavel se apăra: „N'am greșit cu nimic, nici față de legea Iudeilor, nici față de templu, nici față de cezar”.

9 Iar Festus, voind să facă pe placul Iudeilor, i-a răspuns lui Pavel și a zis: „Vrei să mergi la Ierusalim, și'n fața mea să fii judecat acolo pentru acea-tea?”

10 Iar Pavel a zis: „Stau la scaunul de judecată al cezarului, acolo unde trebuie să fii judecat! Iudeilor nu le-am făcut nici un rău, așa cum tu o știi mai bine.

11 Dacă am făcut vreo nedreptate și am săvârșit ceva vrednic de moarte, nu mă feresc de moarte; dar dacă nu este nimic din cele de care mă învinuiesc ei, nimeni nu mă poate da lor plocon²! Cer să fii judecat de cezar!”³

12 Atunci Festus, după ce a vorbit cu divanul său, a răspuns: „Ai cerut să fii judecat de cezar, la cezar te vei duce!”

13 Și după ce au trecut câteva zile, re-

gele Agrippa și Berenice⁴ au sosit la Cezareea ca să-l salute pe Festus.

14 Și rămânând acolo mai multe zile, Festus i-a vorbit regelui despre Pavel, zicând: „Este aici un bărbat pe care Felix l-a lăsat închis,

15 asupra căruia, când am fost eu în Ierusalim, arhieriei și bătrânii Iudeilor mi s'au rostit cerându-i osândirea.

16 Eu le-am răspuns că Romanii nu au obiceiul să-l dea pe vreun om plocon⁵, înainte ca învinuitul să-i aibă de față pe pârâșii săi și să aibă puțința să se apere de învinuire.

17 Deci, după ce s'au adunat ei, și nefăcând eu nici o amânare, am stat pe scaunul de judecată și am poruncit să fie adus bărbatul.

18 Dar când pârâșii s'au ridicat, nu au adus împotriva-i nici o vină din cele pe care le bănuiam eu,

19 ci aveau cu ei niște întrebări privitoare la propria lor religie și la un oarecare Iisus, mort, despre care Pavel zice că e viu.

20 Și nedumerindu-mă eu cu privire la cercetarea acestor lucruri, l-am întrebat dacă vrea să meargă la Ierusalim și să fie judecat acolo pentru acestea.

21 Dar când Pavel a cerut să fie ținut⁶ pentru judecata Augustului⁷, am poruncit să fie ținut până îl voi trimite la cezar”.

⁴Berenice: fiica lui Agrippa I, sora lui Agrippa II și a Drusilei.

⁵Festus a reținut ironia lui Pavel și o reproduce în contextul conversației sale cu Iudeii, cu nuanța: să li-l dea pe gratis, numai așa, de dragul lor, să le facă un hatâr.

⁶= Ținut sub pază, în stare de arest.

⁷= Majestății Sale Imperiale. Ca și cuvântul „cezăr”, augustus îl desemna generic pe împăratul în funcțiune (în cazul de față, Neron).

²Pavel a sesizat cursa ce i se întinde și nu numai că o respinge tăios, dar aruncă și o usturătoare ironie la adresa lui Festus.

³Prin propunerea de a transfera procesul în sinedriu, Festus își declinase, de fapt, competența. Pavel se prevalează de cetățenia sa romană care-i acorda dreptul să apeleze la judecata imperială. Chiar în lanțuri fiind, Apostolul își deschide drumul spre Roma!

22 Iar Agrippa a zis către Festus: „Aș vrea să-l aud și eu pe acest om”. Iar el a zis: „Mâine îl vei auzi”.

23 Deci a doua zi, venind Agrippa și Berenice cu mare alai și intrând în sala de judecată împreună cu tribunii și cu bărbații cei mai de frunte ai cetății, la porunca lui Festus a fost adus Pavel.

24 Și Festus a zis: „Rege Agrippa, și voi toți bărbații care sunteți cu noi de față, îl vedeți pe acela asupra căruia mulțimea Iudeilor a mijlocit la mine, și în Ierusalim, și aici, strigând că trebuie ca el să nu mai trăiască.

25 Eu însă am înțeles că nu a făcut nimic vrednic de moarte; dar de vreme ce el însuși a cerut să fie judecat de Augustul, am hotărât să-l trimit.

26 Dar ceva limpede să-i scriu stăpânului despre el, nu am. De aceea l-am adus înaintea voastră, și mai ales în fața ta, rege Agrippa, ca după ce se va face această cercetare să am ce să scriu.

27 Că nepotrivit mi se pare să-l trimit legat fără să arăt învinuirile ce-i stau împotrivă”.

26

Pavel se apără în fața lui Festus și a regelui Agrippa; amândoi îl găsesc nevinovat.

1 Agrippa i-a zis lui Pavel: „Îngăduit îți este să vorbești pentru tine”. Atunci Pavel și-a întins mâna și s'a apărât, zicând:

2 „Fericit mă socotesc, o, rege Agrippa, că'n fața ta mă voi apăra astăzi de toate câte sunt învinuit de Iudei,

3 mai ales pentru că tu cunoști toate obiceiurile și întrebările Iudeilor. De aceea te rog să mă ascuți cu răbdare.

4 Viețuirea mea din tinerețe, cum a fost ea de la început în poporul meu și în Ierusalim, toți Iudeii o știu.

5 Dacă vor s'o mărturisească, ei de mult știu despre mine că am trăit după școala cea mai meticuloasă a religiei noastre, ca fariseu.

6 Și acum, stau și sunt judecat pentru nădejdea făgăduinței făcute de Dumnezeu părinților noștri,

7 la care cele douăsprezece seminții ale noastre nădăjduiesc să ajungă slujindu-I lui Dumnezeu fără nctare, zi și noapte. Pentru această nădejde sunt eu învinuit de Iudei, o, rege Agrippa!

8 Cum de se socotește la voi de necrezut că Dumnezeu învie morți?

9 Așadar, eu am crezut în sinea mea că față de numele lui Iisus Nazarineanul trebuie să fac multe împotrivă;

10 ceea ce am și făcut în Ierusalim; și luând eu împuternicire de la arhieriei, pe mulți dintre sfinți i-am închis în temnițe; iar când erau dați la moarte, întăream și eu cu glasul meu;

11 și deseori îi pedepseam prin toate sinagogile și-i sileam să blasfemieze; înfuriindu-mă tare pe ei, îi urmăream până și prin cetățile din afară.

12 Astfel că'n timp ce mergeam și la Damasc cu putere și însărcinare de la arhieriei,

13 în calea mea, o, rege, am văzut în miezul zilei o lumină din cer mai puternică decât strălucirea soarelui, strălucind împrejurul meu și al celor ce mergeau cu mine.

14 Și căzând noi toți la pământ, eu am auzit un glas zicându-mi în limba evreiască: «Saule, Saule, de ce Mă prigonești? Greu îți este să lovești cu piciorul în țepușă».

15 Iar eu am zis: «Cine ești, Doamne?» Iar Domnul a zis: «Eu sunt Iisus, Cel pe care tu Îl prigonești.

16 Dar scoală-te și stai pe picioarele tale; că spre aceasta M'am arătat Eu ție, să te rânduiesc slujitor și martor, și al celor pe care le-ai văzut, și al celor întru care Mă voi arăta ție¹,

17 alegându-te pe tine din popor și din neamurile la care te trimit

18 să le deschizi ochii, pentru ca ele să se întoarcă de la întuneric la lumină și de la stăpânirea lui Satan la Dumnezeu, pentru ca să primească ele iertarea păcatelor și parte cu cei ce prin credința'n Mine s'au sfințit».

19 Iată de ce, rege Agrippa, n'am fost neascultător cereștii arătări,

20 ci mai întâi celor din Damasc și din Ierusalim și din toată țara Iudeii și apoi neamurilor le-am vestit să se pocăiască și să se întoarcă la Dumnezeu, făcându-i pocăinței lucruri vrednice de ea.

21 Pentru acestea m'au prins Iudeii în templu și ncercau să măucidă.

22 Așadar, dobândind eu ajutorul de la Dumnezeu, până'n ziua aceasta stau și mărturisesc la mic și la mare, nimic spunând în afară de ceea ce și profeții și Moise au spus că va să fie:

23 că Hristos va să pătimească și că, fiind El primul înviat din morți, lumină va vesti, și poporului, și neamu-

¹Mărturisitor al vedeniei de acum și al viitoarelor fapte minunate ce i se vor descoperi.

rilor...»².

24 Dar cu acestea apărându-se el, Festus i-a zis cu glas mare: „Pavele, ești nebun! Cartea cea multă te duce la nebunie...»³.

25 Iar Pavel a zis: „Nu sunt nebun, preaputernice Festus, ci grăiesc cuvintele adevărului și ale înțelepciunii;

26 că regele știe despre aceste lucruri, și lui cu îndrăznire îi vorbesc, încredințat că nimic din ele nu-i este ascuns, pentru că aceasta nu s'a făcut într'un ungher⁴.

27 Crezi tu, rege Agrippa, în profeți? Știu că crezi!”

28 Iar Agrippa i-a zis lui Pavel: „Cu puțin de nu mă îndupleci să mă fac creștin...»⁵.

29 Iar Pavel a zis: „Cu puțin, cu neputin, eu m'aș ruga lui Dumnezeu ca nu numai tu, ci și toți cei ce mă ascultă astăzi să fie așa cum sunt și eu – afară de aceste lanțuri...”.

30 Atunci regele s'a ridicat, și procuratorul și Berenice și cei ce ședeau împreună cu ei.

31 Și plecând, vorbeau unii cu alții: „Omul acesta n'a făcut nimic vrednic de moarte sau de lanțuri”.

32 Iar Agrippa i-a zis lui Festus: „Omul acesta putea să fie eliberat dacă n'ar fi cerut să fie judecat de cezar”.

²= Atât neamului evreiesc cât și păgânilor din afară.

³Festus îl întrerupe în momentul când argumentarea eruditului și atât de logicului Pavel pare să fi căzut sub incidența absurdului.

⁴Întregul fenomen creștin (patimile, moartea, învierea și înălțarea lui Iisus, predica apostolilor și primele comunități), totul e de notorietate, iar regele e printre cei ce o știu.

⁵Aproape somat de Pavel să se convertească, regele reacționează printr'o jumătate de glumă.

27

Pavel, înlănțuit, navighează spre Roma. Furtuna de pe mare. Naufragiul.

¹ Iar după ce s'a hotărât să plecăm¹ pe mare spre Italia, pe Pavel și pe alți câțiva înlănțuiți i-au dat în primire unui sutaș cu numele Iuliu, din cohorta Augusta.

² Și urcându-ne într'o corabie de la Adramit, care avea să treacă prin locurile de pe coasta Asiei, am plecat, cu noi fiind Aristarh, macedonean din Tesalonic².

³ Și a doua zi am ajuns la Sidon. Și Iuliu s'a purtat omenește cu Pavel și i-a îngăduit să se ducă la prieteni ca să primească îngrijire.

⁴ Și plecând de acolo, am plutit pe lângă Cipru, pentru că vânturile erau împotriva.

⁵ Și dac'am străbătut Marea Ciliciei și a Pamfiliei, am sosit la Mira Liciei³.

⁶ Și acolo a găsit sutașul o corabie din Alexandria care naviga spre Italia și ne-a suit în ea.

⁷ Și după ce multe zile am plutit cu'nctineală, de-abia am ajuns în dreptul Cnidului; și pentru că vântul nu ne slăbea, am plutit pe sub Creta⁴ spre capul Salmone.

¹Luca reia povestirea la persoana întâi plural; ceea ce urmează are caracterul unui adevărat jurnal de bord.

²Ucenic al lui Pavel, care-i va sta aproape, ca întemnițat, și în captivitatea din Roma (vezi Col 4, 10).

³Unele manuscrise precizează că după cinci-sprezece zile.

⁴Pe lângă coasta de sud a insulei; amănunt prin care naratorul pare să aibă'n față harta Mediteranei.

⁸ Și cu greu trecând pe lângă el, am ajuns într'un loc numit Limanuri-Bune, de care era aproape orașul La-sea.

⁹ Și multă vreme trecând și mersul pe mare fiind primejdios, fiindcă și Postul trecuse⁵, Pavel îi îndemna,

¹⁰ zicându-le: „Bărbaților, văd că drumul va să ne fie cu vătămare și cu multă pagubă, nu numai pentru încărcătură și corabie, ci și pentru viețile noastre⁷.”

¹¹ Dar sutașul s'a încrezut mai mult în cârmaci și în căpitanul corăbiei, decât în spusele lui Pavel.

¹² Și cum limanul nu era bun de iernat, cei mai mulți au fost de părere să plecăm de acolo și, de s'ar putea, să ajungem și să iernăm la Fenix, un liman din Creta cu deschidere spre vântul de miazăzi-apus și cel de miazănoapte-apus⁶.

¹³ Și suflând ușor un vânt de miazăzi și crezând ei că sunt în stare să-și plinească gândul, au ridicat ancora și navigau cât mai aproape de Creta.

¹⁴ Și nu după multă vreme s'a stărnit asupra ei un vânt puternic numit Eurachilon⁷

¹⁵ și a răpit corabia; și neputând ea să meargă împotriva vântului, ne-am lăsat duși în voia lui.

¹⁶ Și trecând pe lângă o insulă mică numită Cauda, cu greu am izbutit să fim

⁵„Postul”, nume tradițional al sărbătorii iudaice Kipur (Ziua ispășirii), singura zi de post obligatoriu prevăzută de Legea Veche (Lv 16, 29-31); ea se celebra în jurul echinocțiului de toamnă, când navigația era de obicei întreruptă până'n primăvară.

⁶Literal: Liba și Horos; numele celor două vânturi care puteau împinge corabia spre liman.

⁷Dinspre nord-est.

stăpâni pe luntre;

17 și după ce au ridicat-o, au folosit ajutoarele⁸ și au încins corabia pe dedesubt. Și temându-se să nu cadă în Sirta⁹, au coborât pânzele¹⁰ și erau purtați așa.

18 Și tare fiind loviți de furtună, a doua zi au aruncat încărcătura.

19 Și a treia zi cu mâinile noastre am aruncat uneltele corăbiei.

20 Și dacă timp de mai multe zile nu s'au arătat nici soarele și nici stelele și furtună mare ne amenința, orice nădejde de scăpare ni se luase.

21 Și nu mâncaseră de mult. Atunci Pavel, stând drept în mijlocul lor, le-a zis: „O, bărbaților, trebuia să mă ascultați pe mine și să nu fi plecat din Creta și-am fi scăpat de această vătămare și pagubă.

22 Și acum, vă îndemn să aveți curaj; că nici un suflet dintre voi nu va pieri, decât numai corabia¹¹.

23 Că'n această noapte mi-a stat înaintea un înger al Dumnezeului Căruia Îi aparțin eu și Căruia-I slujesc,

24 zicând: Nu te teme, Pavele; tu trebuie să stai în fața cezarului; și iată, Dumnezeu ți i-a dăruit pe toți cei ce călătoresc cu tine pe corabie.

⁸Odoane cu care era încinsă corabia spre a nu fi dislocată de furtună.

⁹O arie marină periculoasă, probabil în apropiere de coasta Africii (Libia de astăzi).

¹⁰Într'o seamă de traduceri străine moderne: ancora plutitoare (platformă de lemn ancorată de pupă, menită să frâneze vasul și să-l mențină, pe cât posibil, pe axa vântului). Atât practica navigației cât și contextul (v. 40) pledează însă pentru opțiunea de aici.

¹¹Textual: fără numai al corăbiei. Majoritatea versiunilor engleze traduc astfel, deoarece englezii, ca și anticii, credeau că o navă este o ființă în-suflețită; ei până'n ziua de astăzi o desemnează prin pronumele personal she = Ea.

25 De aceea, bărbaților, aveți curaj, fiindcă eu Îi cred lui Dumnezeu că așa va fi după cum mi s'a spus.

26 Trebuie, dar, să dăm de o insulă”.

27 Și când a fost a paisprezecea noapte de când eram purtați încoace și încolo pe Adriatică¹², pe la miezul nopții corăbierii au presimțit că li se apropie un țarm.

28 Și aruncând măsura¹³, au găsit douăzeci de stâneni¹⁴; dar dacă s'au îndepărtat puțin și au măsurat din nou, au găsit cincisprezece stâneni.

29 Și temându-se ca nu cumva să dăm de locuri stâncoase, au aruncat patru ancore de la partea din urmă a corăbiei; și doreau să se facă ziuă.

30 Dar corăbierii căutau să fugă din corabie și coborau luntrea în mare, sub cuvânt că vor să întindă și ancorele din partea de dinaintea a corăbiei.

31 Pavel a zis către sutaș și către oșteni: „Dacă aceștia nu rămân în corabie, voi nu puteți să scăpați”.

32 Atunci ostașii au tăiat funiile luntrii și au lăsat-o să cadă.

33 Iar înainte de a se face ziuă, Pavel îi ruga pe toți să mănânce, zicându-le: „Paisprezece zile sunt astăzi de când așteptați și postiți, fără să gustați nimic.

34 De aceea, vă rog să mâncați, fiindcă aceasta e spre mântuirea¹⁵ voastră. Că

¹²Prin „Adriatică” se înțelegea în acea vreme toată aria Mediteranei cuprinsă între Grecia, Italia și Africa.

¹³= Sonda de adâncime.

¹⁴Un stânen măsura aproximativ 1,80 m.

¹⁵Grecescul *soteria* înseamnă și scăpare (dintr'o primejdie), și mântuire (de Cel-Rău). Pavel îl folosește în ambele lui dimensiuni: pe de-o parte, salvarea trupului prin între-

nici unuia din voi, un fir de păr din cap nu-i va pieri”.

³⁵ Și dacă a zis acestea, a luat pâine și, mulțumind lui Dumnezeu în fața tuturor, a frânt și a început să mănânce.

³⁶ Și prinzând toți curaj, au mâncat și ei.

³⁷ Și eram în corabie, de toți, două sute șaptezeci și șase de suflete.

³⁸ Și săturându-se de bucate, au ușurat corabia aruncând grâul în mare.

³⁹ Și când s'a făcut ziuă, ei nu recunoșteau pământul, ci vedeau un sân de mare cu țarm nisipos, în care voiau să împingă corabia, dac'ar fi fost cu putință.

⁴⁰ Și au desfăcut ancorele și le-au lăsat în mare, slăbind totodată funiile cârmelor; și ridicând în bătaia vântului pânza cea mică din față, țineau spre țarm.

⁴¹ Și când au dat de un dâmb de nisip¹⁶, au înțepenit corabia. Și înfigându-se partea de dinainte, stătea neclintită; iar partea de dinapoi se sfărâma sub puterea valurilor.

⁴² Iar ostașii s'au sfătuit să-i omoare pe cei de sub pază, ca să nu scape vreunul înotând.

⁴³ Dar sutașul, vrând să-l ferească pe Pavel, i-a împiedicat de la gândul lor și a poruncit ca aceia care pot să înoate să se arunce primii și să iasă la uscat,

⁴⁴ iar ceilalți: care pe scânduri, care pe câte ceva de la corabie. Și așa au ajuns să scape cu toții la uscat.

mare fizică; pe de alta, salvarea sufletului prin Euharistie (vezi următoarele două versete).

¹⁶Literal: un loc dintre două mări; limba de nisip dintre doi curenți marini.

28

Pavel e ospesit pe insula Malta și vindecă bolnavi. Sosirea în Italia. Pavel predică în Roma.

¹ Odată scăpați, am aflat că insula se numește Malta.

² Iar băștinașii nu mică omenie ne-au arătat; că din pricina ploii care cădea și a frigului, au aprins foc și ne-au primit pe toți la ei.

³ Și strângând Pavel o grămadă de vreascuri și punându-le pe foc, o viperă a ieșit din pricina căldurii și i s'a prins de mână.

⁴ Și când băștinașii au văzut jivina atârnată de mâna lui, ziceau unii către alții: „Nu'ncape'ndoială că omul acesta e un ucigaș; deși a scăpat din mare, dumnezeiasca dreptate¹ nu i-a îngăduit să trăiască...”.

⁵ Dar el, scuturând jivina în foc, n'a suferit nici un rău.

⁶ Iar ei se așteptau ca el să se umfle sau să cadă dintr'o dată mort. Dar dacă mult au așteptat și au văzut că nimic rău nu i se întâmplă, și-au schimbat părerea și ziceau că el este un zeu.

⁷ Iar în împrejurimile aceluia loc erau pământurile căpeteniei insulei, cu numele Publius, care ne-a primit și ne-a găzduit prietenos timp de trei zile.

⁸ Și s'a întâmplat că tatăl lui Publius zăcea în pat, cuprins de friguri și de dizenterie; la care intrând Pavel și rugându-se, și-a pus mâinile peste el și l-a vindecat.

⁹ Și dacă s'a petrecut aceasta, veneau la el și ceilalți din insulă care aveau boli, și se vindecau.

¹Literal: Dike; zeița dreptății. Evident, localnicii văd în Pavel un condamnat de drept comun.

10 Și ei cu multă cinste ne-au cinstit; și la plecare ne-au încărcat cu cele de trebuință.

11 Și după trei luni am pornit cu o corabie din Alexandria, care iernase în insulă și care avea pe ea semnul Dioscurilor².

12 Și ajungând în Siracuza, am rămas acolo trei zile.

13 De unde, făcând un înconjur, am sosit la Regium. Și după o zi, a suflat vânt de miazăzi și'n ziua următoare am ajuns la Puteoli.

14 Găsind acolo frați am fost rugați să rămânem la ei șapte zile. Și așa am venit la Roma.

15 Și auzind despre noi frații de acolo³, au venit în întâmpinarea noastră până la Forul lui Appius și la Trei-Taverne⁴; pe care văzându-i Pavel, I-a mulțumit lui Dumnezeu și a prins curaj.

16 Iar când am intrat în Roma, sutașul i-a predat pe cei legați comandantului taberei, iar lui Pavel i s'a îngăduit să locuiască aparte, cu ostașul care-l păzea⁵.

17 Și după trei zile, Pavel a chemat la el pe cei care erau fruntașii Iudeilor. Și dacă s'au adunat, el le-a zis: „Eu, băr-

bați frați, deși n'am făcut nimic împotriva poporului sau a datinilor părințești, în legături am fost predat de la Ierusalim în mâinile Romanilor.

18 După ce m'au cercetat, aceștia voiau să-mi dea drumul, deoarece nu era în mine nici o vină vrednică de moarte.

19 Dar când Iudeii mi s'au împotrivit, eu am fost nevoit să cer să fiu judecat de cezăr – dar nu ca să aduc vreo învinuire neamului meu.

20 Așadar, aceasta e pricina pentru care v'am chemat să vă văd și să vorbesc cu voi; că din pricina nădejzii lui Israel sunt eu legat cu lanțul acesta”.

21 Iar ei au zis către el: „Noi nici c'am primit din Iudeea scrisori despre tine, nici c'a venit cineva dintre frați să ne dea de veste sau să ne vorbească ceva rău despre tine.

22 Dar dorim să auzim de la tine ceea ce gândești; că'n privința acestei secte ne e cunoscut că pretutindeni i se stă'mpotrivă”.

23 Deci i-au rânduit o zi; și la gazdă i-au venit mai mulți. Și le vorbea de dimineața până seara, dând mărturie despre împărăția lui Dumnezeu, căutând ca și din legea lui Moise, și din profeți să-i încredințeze despre Iisus.

24 Și unii credeau în cele spuse, iar alții nu credeau.

25 Și neînțelegându-se unii cu alții, au plecat după ce Pavel a zis un cuvânt, că: „Bine a grăit Duhul Sfânt către părinții noștri prin Isaia profetul

26 când a zis: Mergi la poporul acesta și spune-i: Cu auzul veți auzi, dar nu veți înțelege, și cu privirea veți privi, dar nu veți vedea,

27 că inima acestui popor s'a împietrit și urechile lor greu aud și ochii lor s'au

²Dioscurii: frații gemeni Castor și Pollux, din mitologia greacă, patronii navigatorilor.

³Desigur, creștinii din Puteoli i-au anunțat grabnic pe cei din Roma. În ambele localități existau deja comunități de ucenici, direcți sau indirecti, ai lui Pavel.

⁴La 65 și, respectiv, 47 km de Roma.

⁵Nefiind un deținut de drept comun, ci ceea ce se cheamă astăzi un prizonier de conștiință (în plus, cetățean roman), Pavel s'a bucurat de privilegiul regimului numit custodia militaris, care-i acorda dreptul de a locui, sub pază, într'o casă particulară. Potrivit regulamentului, brațul drept al prizonierului era legat cu un lanț de brațul stâng al paznicului.

închis, ca nu cumva cu ochii să vadă și cu urechile să audă și cu inima să înțeleagă și să-și revină și Eu să-i vindec.

²⁸ Deci cunoscut să vă fie vouă că această mântuire a lui Dumnezeu li s'a trimis păgânilor; și ei vor asculta!"

²⁹ Și după ce a zis el acestea, Iudeii au plecat, făcând între ei noian de'ntrebări.

³⁰ Iar Pavel a rămas doi ani întregi⁶ în casa luată de el cu chirie; și pe toți care veneau la el îi primea,

³¹ propovăduind împărăția lui Dumnezeu și învățând despre Domnul Iisus Hristos cu toată îndrăznirea, fără nici o piedică.

⁶Precum mai înainte în Cezareea (vezi 24, 27 și nota), Pavel împlinește și aici termenul maxim de detenție preventivă. Eliberat, el va cunoaște o a doua captivitate în Roma, la capătul căreia va muri ca martir în anul 67. Luca își încheie cronica printr'un final deschis.